

2025

Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

- MENDELU
- Agronomická
- fakulta
-

2025

Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

Vydání této publikace bylo finančně podpořeno projektem TAČR SS02030018: Centrum pro krajinu a biodiverzitu

Děkujeme Nikole Pecníkové za překrásné kresby pro obálku této publikace a Janě Knappové za jazykové a typografické korektury textu.

Naše poděkování patří také Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně za vydání této publikace a zejména Kláře Páleníkové za pečlivou přípravu rukopisu k tisku a jeho vytištění.

Odborná recenze:

RNDr. Zdeněk Faltýnek Fric, Ph.D.

Entomologický ústav, Biologické centrum AV ČR, v. v. i.

© Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-041-2>

ISBN 978-80-7701-041-2 (on-line ; pdf)

ISBN 978-80-7701-040-5 (print)

Publikace „Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR“ je chráněna licencí CC BY-NC-ND 4.0 – <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

OBSAH

Úvod – krize biodiverzity.....	5
Denní motýli a vřetenušky na našem území.....	5
Monitoring denních motýlů a vřetenušek.....	7
Determinační klíč.....	8
Určovací a další příručky.....	9
Použité zkratky.....	9
Klíč pro základní skupiny denních motýlů.....	10
Soumračníkovití (Hesperiidae).....	14
Otakárkovití (Papilionidae).....	16
Běláskovití (Pieridae).....	18
Bělásci.....	18
Běláskovití (Pieridae).....	20
Žlutásci.....	20
Pestrobarvcovití (Riodinidae).....	22
Modráskovití (Lycaenidae).....	22
Ohniváčci.....	22
Modráskovití (Lycaenidae).....	24
Ostruháčci.....	24
Modráskovití (Lycaenidae).....	26
Modrásci.....	26
Babočkovití (Nymphalidae).....	32
Batolci a bělopásci.....	32
Babočkovití (Nymphalidae).....	34
Babočky.....	34
Babočkovití (Nymphalidae).....	36
Perleťovci.....	36
Hnědásci.....	38
Babočkovití (Nymphalidae).....	40
Okáči.....	40
Klíč vřetenušek (rod <i>Zygaena</i>).....	44

ABSTRAKT

Laštůvka Z., Kadlec T. & Knapp M., 2025: *Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR*. Mendelova univerzita v Brně, Brno, 48 s.

Denní motýli (Papilionoidea) a vřetenušky (*Zygaena* spp.) představují z pohledu ochrany biologické rozmanitosti vhodné modelové skupiny hmyzu. Přítomnost konkrétních druhů umožňuje efektivně zhodnotit biologickou kvalitu dané lokality a dlouhodobý monitoring populací nám může ukázat, zda jsou naše snahy o podporu biodiverzity (například cílenými managementovými zásahy) úspěšné. Úvodní části obsahují informace o ohroženosti našich denních motýlů a vřetenušek, o způsobech, jak široká veřejnost může přispět k jejich výzkumu a monitoringu, i konkrétní návod, jak takový monitoring provádět. Na území Česka je registrováno 168 druhů denních motýlů a 15 druhů vřetenušek, přičemž tato publikace představuje určovací znaky pro 131 druhů denních motýlů a všechny druhy vřetenušek. Klíč pro denní motýly neobsahuje druhy na území republiky prokazatelně vyhynulé, zaznamenané jen jednotlivě v minulosti a nedostatečně doložené. Několik vzácných druhů, se kterými se návštěvník přírody obvykle nesetká, je zmíněno v poznámkách k jejich běžnějším příbuzným. K jednotlivým druhům jsou doplněny stručné informace o jejich biotopových nárocích, hostitelských rostlinách housenek a fenologii. Vedle textové části je publikace vybavena bohatou obrazovou dokumentací názorně ilustrující determinační znaky na vyfotografovaných jedincích.

Klíčová slova: biotopy, determinace, fenologie, hostitelské rostliny, monitoring, Papilionoidea, *Zygaena*

ABSTRACT

Laštůvka Z., Kadlec T. & Knapp M., 2025: *A field key to the butterflies and burnets of Czechia*. Mendel University in Brno, Brno, 48 pp.

Butterflies (Papilionoidea) and burnets (*Zygaena* spp.) serve as good indicators for biodiversity conservation. The presence of particular species allows us to effectively assess the biological quality of a given site, and long-term monitoring of populations can show whether our efforts to support biodiversity (e.g., through targeted management interventions) are successful. The introductory parts of this field guide include information on the threats to the butterflies and burnets of Czechia, the ways how the general public can contribute to their research, and the specific guidance on their monitoring. There are 168 species of butterflies and 15 species of burnets registered in Czechia, and this publication presents identification characters for 131 butterfly species and all species of burnets. The keys to the butterflies do not include species that are extinct, recorded only individually in the past, or poorly documented in Czechia. A few rare species not usually encountered by naturalists and amateur entomologists are mentioned in the notes to their more common relatives. Brief information on habitat requirements, caterpillar host-plants, and phenology is added for each species. In addition to the texts, the publication has a rich pictorial documentation illustrating the identification characters on the photographed specimens.

Keywords: habitats, host-plants, identification, monitoring, phenology, Papilionoidea, *Zygaena*

ÚVOD – KRIZE BIODIVERZITY

Růst globální lidské populace dopadá s rostoucí intenzitou na další organismy obývající planetu Zemi. Vědecké důkazy jednoznačně potvrzují, že již od prvopočátků existence rodu *Homo* mizí v blízkosti lidských populací ostatní druhy. Na naší planetě vyhynulo v posledních 100 000 letech cca 140 rodů savců, což je výrazně vyšší tempo vymírání, než ukazují starší fosilní záznamy. Vymírání bylo ještě vážnější na ostrovech kolonizovaných člověkem. Například prehistorická kolonizace pacifických ostrovů byla zřejmě spojena s rychlým lokálním vyhynutím cca 1000 druhů ptáků. Vymírání se ovšem netýká jen obratlovců, situace zřejmě není lepší ani u bezobratlých živočichů (možná spíše naopak), jen pro tyto drobné organismy neexistují zdaleka tak přesné informace. Přesto pohled na ohroženost a klesající velikosti populací vybraných skupin jasně ukazuje, že biologická rozmanitost Země je v ohrožení jako celek.

Příčin pokračujícího současného poklesu početnosti a lokální druhové bohatosti je několik a často působí v synergii. Mezi významné faktory patří různé typy znečištění (např. chemické a světelné), problémy související s globalizací (např. biologické invaze a fragmentace krajiny v důsledku transportní infrastruktury), probíhající změna klimatu (zvýšená rychlost větru, vlny veder, delší období sucha, rozsáhlé požáry či naopak extrémní povodně). Nejvíce však biologickou rozmanitost ohrožuje rozsáhlé přetváření a ničení přírodních stanovišť v důsledku intenzifikace zemědělství, těžby přirozených lesů, regulace vodních toků a rozrůstání lidských sídel. Zastavit pokles druhové rozmanitosti a početnosti volně žijících organismů tedy vyžaduje dramatické změny v lidském působení na přírodu. Není jiné cesty než omezit znečišťování prostředí, změnit strukturu zemědělské krajiny (opět do ní navrátit ve větším množství mimoprodukční biotopy) a snažit se ozelenit i naše města. Evropané si již vcelku dobře uvědomují potřebu začít aktivně poničenou přírodu obnovovat a v roce 2024 byl dokonce přijat Zákon o obnově přírody (viz Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1991). Abychom však mohli efektivně ověřovat, že naše snahy o obnovu přírody fungují, potřebujeme dlouhodobě monitorovat jejich dopady. Motýli s denní aktivitou se jeví jako vhodná skupina reprezentující hmyz, protože citlivě reagují na změny v prostředí a lidé jim věnují značnou pozornost (už třeba jen pro jejich barevnost, krásu a eleganci). Cílem této brožury je podnítit zájem o sledování a studium motýlů mezi širší veřejností a dát jí do ruky příručku ukazující, jak od sebe jednotlivé druhy poznat a jak se zapojit do monitorovacích aktivit.

DENNÍ MOTÝLI A VŘETENUŠKY NA NAŠEM ÚZEMÍ

Na území Česka bylo doposud zaznamenáno 168 druhů denních motýlů a 22 druhů vřetenuškovitých, z toho 15 druhů vlastních vřetenušek. Do celkového počtu jsou však započítány i druhy s velmi nepravidelným nebo ojedinělým výskytem (opakovaně zavlečení jedinci či výjimečné migrace). Mezi vzácné migranty lze počítat například modráška cizokrajného (*Lampides boeticus*) nebo modráška tažného (*Leptotes pirithous*), kteří k nám velmi vzácně pronikají z okolí Středozemního moře. Mezi druhy zavlečené lze počítat modráška hnědého (*Polyommatus admetus*)

nebo modráška muškátového (*Cacyreus marshalli*), případně babočku drnavcovou (*Polygonia egea*). Do seznamů naší fauny nepočítáme vysazené druhy, u nichž není předpoklad pro vytvoření stabilních populací (často pocházejí z jiných zoogeografických oblastí). Příkladem může být pestrokřídlec balkánský (*Zerynthia cerisy*) nevhodně vypuštěný na Pálavě nebo druhy tropických baboček a otakárků na území Prahy, které zjevně unikly ze skleníku v botanické zahradě. Do této publikace nezahrnujeme také skupinu zelenáčků (u nás 7 druhů) z čeledi vřetenuškovitých. Při základním terénním monitoringu využívání nejsou, protože jejich determinace podle vnější morfologie obvykle není spolehlivá a vyžaduje odborné studium. Kromě toho je většina z nich již poměrně vzácná a setkáme se s nimi spíše výjimečně.

Relativně dobře zdokumentovaný výskyt jednotlivých druhů v nedávné (a někdy i vzdálenější) minulosti nám umožňuje sledovat změny v rozšíření jednotlivých druhů, přičemž dobrá znalost jejich biologie a ekologických nároků nám v řadě případů dovolí odhalit i příčiny pozorovaných změn. Že tyto změny nejsou příliš radostné, lze ilustrovat na následujících číslech: na území Česka zcela vymizelo nejméně 15 druhů denních motýlů a jeden druh vřetenušky, dalších 26 druhů významně ustoupilo a hrozí jim brzké vyhynutí. Některé z těchto druhů mají už jen poslední známou populaci, případně jsou jejich populace posilovány jedinci z umělých odchovů.

Za první vlnu vymírání denních motýlů na území Česka nesly odpovědnost především změny v lesním hospodaření. Historicky se zde vyskytovalo poměrně dost druhů s vazbou na lesy, ale jen jeden jediný – okáč pýrový (*Pararge aegeria*) – dokáže dlouhodobě přežít i v hustých a stinných hospodářských lesích. Naprostá většina lesních druhů vyžaduje světlé a řídké lesní porosty. V minulosti byly tyto formy lesů poměrně časté, udržované řadou lidských aktivit, jež jsou v současné době zcela na ústupu (či dokonce zakázané lesním zákonem). Zmínit lze například lesní pastvu, hrabání steliva nebo pařezení s cílem získání palivového dříví. Člověk tak svojí činností výskyt některých lesních druhů podpořil nebo jej dokonce umožnil. Prosvětlené lesní porosty nabízely dostatek stanovišť pro dnes již vyhynulé druhy, jako jsou bělásek východní (*Leptidea morsei*) nebo bělopásek hrachorový (*Neptis sappho*). Některé další lesní druhy, jako jsou jasoň dymnivkový (*Parnassius mnemosyne*), okáč bělopásný (*Hipparchia alcyone*) nebo hnědásek osikový (*Euphydryas maturna*), ze stejných důvodů z území Česka velmi rychle ustupují. S lesnictvím souvisí i vymizení některých druhů vázaných na volné písčiny, např. okáče písečného (*Hipparchia statilinus*) a okáče středomořského (*Hyponephele lupina*), jejichž stanoviště nahradily borové lesy.

Mizení druhů se ale nevyhnulo ani nelesním specialistům. Ústup některých souvisel se změnou vodního režimu krajiny. Například odvodnění vlhkých luk vedlo k vyhynutí okáče hnědého (*Coenonympha hero*) nebo ohniváčka rdesnového (*Lycaena helle*), nyní úspěšně introdukovaného na Šumavě. Pro další druhy se stala problémem ztráta původní jemné krajinné mozaiky a vznik velkých lánů orné půdy. Negativní dopad měl i zánik tradičních forem extenzivní pastvy a seče na travnatých stanovištích, což vedlo k jejich zarůstání dřevinami. Řada specializovaných druhů tak zcela ztratila vhodné biotopy a byly vytlačeny do posledních fragmentů přírodních stanovišť. Vyhynuli například žlutásek úzkolemý (*Colias chrysotheme*) a žlutásek barvoměnný (*Colias myrmidone*), ohniváček janovcový (*Lycaena thersa-*

mon) nebo modrásek stepní (*Polyommatus eros*). Blízko vyhynutí, pravděpodobně z důvodu ztráty vhodných stanovišť a změny v pestrosti krajinné mozaiky, jsou například okáč skalní (*Chazara briseis*) a modrásek komonicový (*Polyommatus dorylas*). Přičemž modrásek ligrusový (*Polyommatus damon*) a okáč šedohnědý (*Hyponephele lycaon*) zřejmě na území Česka nedávno již skutečně vyhynuli.

Existují ovšem i druhy, které se v současnosti na našem území výrazně šíří a často se dostávají do regionů, kde se historicky nevyskytovaly. Ohniváček černočárný (*Lycaena dispar*) z jižní Moravy v průběhu několika dekád kolonizoval takřka celé území Česka. Zcela recentně se šíří donedávna lokálně vyhynulý bělásek jižní (*Pieris manni*), který se v parcích velkých měst stává jedním z nejhojnějších druhů. Jiné druhy se šíří pomaleji a lokálněji – například modrásek tolicový (*Cupido decolorata*) na Moravě nebo bělopásek tavolníkový (*Neptis rivularis*) v jižních Čechách. Pozvolna se na území Moravy vrací také okáč metlicový (*Hipparchia semele*), poměrně rychle se v jižních částech Moravy šíří soumračník podobný (*Pyrgus armoricanus*) a perleťovec ostružinový (*Brenthis daphne*). Občas se podaří objevit nové lokality i pro ojediněle se vyskytující druhy, jako je hnědásek podunajský (*Melitaea britomartis*) v západních Čechách, nebo zaznamenat nově se šířící druhy, jako je cípatec jižní (*Libythea celtis*) na jižní Moravě.

Zastavit mizení druhů a připravit prostředí pro možné nově přichozí lze jediné tak, že začneme obnovovat jemnou krajinnou mozaiku a zavedeme některé (dnes již) netradiční formy hospodaření. Velký potenciál ovšem mají i stanoviště, která vytvořil svou činností člověk a na první pohled nevypadají jako přírodní ráj – okraje silnic a železnic, polní okraje a mokřady, průseky pod elektrickým vedením, post-těžební plochy, bývalá vojenská cvičiště nebo plochy městské zeleně. Naději nám může dodávat i skutečnost, že pro některé druhy se povedlo připravit nová vhodná stanoviště na místech, kde v minulosti vyhynuly a mohly by tam být opětovně přesídleny (repatriovány). V případě dobře nastavené péče o taková stanoviště lze předpokládat, že repatriované populace budou dlouhodobě přežívat a třeba se následně šířit i do okolí. Z úspěšných projektů lze zmínit jasoně červenoookého (*Parnassius apollo*) ve Štramberských lomech, ohniváčka rdesnového (*Lycaena helle*) na Šumavě nebo modráska vičencového (*Polyommatus thersites*) v Praze. Pro řadu dalších druhů jsou připravovány lokality nebo záchranné chovy, které mohou sloužit jako záložní řešení po dobu, než se povede v krajině vytvořit vhodná stanoviště pro nejhroženější z nich.

MONITORING DENNÍCH MOTÝLŮ A VŘETENUŠEK

Pomocí denních motýlů můžeme nejen aktivní péči o jejich stanoviště (pěstováním nektarodárných plošek, prořezáváním křovin, mozaikovou sečí lučních porostů, přiměřenou pastvou atd.), ale i shromažďováním informací o výskytu jednotlivých druhů. Veřejnosti nejpřístupnější formou spolupráce je focení motýlů a následné sdílení jejich fotografií prostřednictvím mobilních aplikací, jako je iNaturalist (<https://www.inaturalist.org>), které nám navíc pomohou i s určováním druhů. Užitečnost svých pozorování můžeme zvýšit jejich sdílením s Agenturou ochrany přírody a krajiny České republiky pomocí mobilní aplikace BioLog

(<https://biolog.nature.cz/biolog/cz>). Pokud se rozhodneme nezaznamenávat jen jednotlivá náhodná pozorování a budeme již zběhlejší v poznávání jednotlivých druhů, pak se můžeme zapojit do systematického monitoringu. V rámci Evropy probíhá standardizovaný monitoring motýlů zaštitěný organizací Butterfly Conservation Europe (www.bc-europe.eu), která v rámci projektu European Butterfly Monitoring Scheme (eBMS, <https://butterfly-monitoring.net>) nabízí jednoduché „patnáctiminutovky“ či pokročilejší schéma založené na „opakovaných transektech“. Pro pohodlnější zaznamenávání dat v rámci European Butterfly Monitoring Scheme si můžeme stáhnout mobilní aplikaci (ButterflyCount). Lokální českou obdobou „patnáctiminutovek“ je „motýlí půlhodinka“ (www.motyลิปulhodinka.cz).

Metoda „opakovaných transektů“ poskytuje nejspolehlivější pohled na dlouhodobý vývoj početnosti a druhové rozmanitosti společenstev motýlů na daném místě. Cílem je projít danou trasu (transekt) opakovaně několikrát během jedné vegetační sezóny a tento transekt procházet po více let. Volíme dny s příhodnými povětrnostními podmínkami (slunečné počasí bez silného větru, deště a teplotních extrémů). Transekty jsou obvykle dlouhé 500 až 1000 m a rozdělené do sekcí odpovídajících různým typům biotopů. Návštěva transektu by měla v nejlepším případě probíhat každý týden od konce dubna do konce léta, nejméně však jednou za měsíc. Jedná se tedy o velmi vhodnou metodu v místech našeho pravidelného pobytu, např. na procházkách s rodinou nebo se psem. Během pomalého pohybu vpřed zaznamenáváme všechny jedince vyskytující se v prostoru imaginárního boxu $5 \times 5 \times 5$ m dopředu před pozorovatelem (tedy 5 m před námi a nad námi a 2,5 m vlevo a vpravo od nás). Můžeme se kdykoli zastavit (třeba za účelem určování či focením motýlů), ale když stojíme, nově zahlédnuté motýly kvůli standardizaci dat nezapočítáme a nepočítáme ani motýly za námi.

DETERMINAČNÍ KLÍČ

Ze 168 druhů denních motýlů zaznamenaných na našem území je do klíčů v této publikaci zahrnuto 131, dalších 8 druhů je zmíněno v poznámkách. Vynechané jsou druhy vymizelé, zaregistrované jen jednotlivě v minulosti a nedostatečně doložené. V případě vřetenušek je předložen klíč pro všechny naše druhy.

Klíče jsou sestaveny tak, aby umožnily pomocí jednoznačných znaků a barevných obrázků pokud možno přesnou determinaci zjištěných druhů. Jsou zpracovávány dichotomickým způsobem, to znamená, že při určování vždy volíme jednu ze dvou nabízených možností (jen jedna je pro určovaný taxon správná). Klíčové znaky jednotlivých druhů jsou doplněny stručnou informací o hostitelské rostlině, době výskytu dospělců, obývaných biotopech a rozšíření na našem území. Důležité určovací znaky jsou na obrázcích označeny. Čísla obrázků odpovídají pozici příslušného druhu v klíči. Určovat můžeme také přímo pomocí obrázků a teprve následně zkontrolovat determinaci podle textu.

URČOVACÍ A DALŠÍ PŘÍRUČKY

- Bělín V., 1999: *Motýli České a Slovenské republiky aktivní ve dne*. Kabourek, Zlín, 95 s. + 43 tab.
- Beneš J., Konvička M., Dvořák J., Fric Z., Havelda Z., Pavlíčko A., Vrabec V., Weidenhoffer Z. (eds), 2002: *Motýli České republiky: Rozšíření a ochrana I, II*. SOM, Praha, 857 s.
- Laštůvka Z., Liška J. & Šumpich J., 2023: *Motýli (Lepidoptera) Česka – aktualizovaný seznam druhů*. Mendelova univerzita v Brně, Brno, 108 s.
- Macek J., Laštůvka Z., Beneš J. & Traxler L., 2015: *Motýli a housenky střední Evropy IV. Denní motýli*. Academia, Praha, 540 s.
- Novák I. & Severa F., 1990: *Motýli*. Aventinum, Praha, 368 s.
- Schwarz R., 1948–1949: *Motýli denní 1, 2*. Vesmír, Praha, 58 s. + 48 barevných tab. (1), 60 s. + 48 barevných tab. (2).
- Tolman T. & Lewington R., 1997: *Field guide butterflies of Britain and Europe*. Harper Collins Publishers, 320 s. + 104 tab.

POUŽITÉ ZKRATKY

K – křídlo

PK – přední křídlo (délka měřena od kořene ke špičce křídla)

ZK – zadní křídlo

VI–VIII – doba výskytu dospělců v měsících v roce

H – housenka

R (v obrázcích) – rub, spodní strana křídel

♀ – samička (v obrázcích; pokud značka není, jde o samečka, nebo se sameček od samičky zbarvením neliší)

Č – Čechy

M – Morava

S – Slezsko

stř. – střední

j., s., v., z. – světové strany

Výškové stupně

N – nížiny, do 200 m n. m. (planární stupeň)

Pa – pahorkatiny, 200–400 m n. m. (kolinní stupeň)

Po – podhůří, 400–700 m n. m. (suprakolinní a submontánní stupeň)

H – hory, nad 700 m n. m. (montánní a supramontánní stupeň)

KLÍČ PRO ZÁKLADNÍ SKUPINY DENNÍCH MOTÝLŮ

- 1a. Tykadla vyrůstají daleko od sebe, ve vzdálenosti větší než průměr oka (tělo mohutné, křídla krátká, trojúhelníkovitá).. **soumračníci, str. 14**
- 1b. Báze tykadel těsně vedle sebe (tělo není nápadně mohutné)2
- 2a. K bílá, žlutá nebo oranžová, bez oček, příp. s černými kresbami, nejsou ohnivá3
- 2b. K jinak zbarvená5
- 3a. Báze PK tmavá, někdy ostruhy na ZK, nebo PK bílá se dvěma černými skvrnami a průsvitným lemem
otakárkovití, str. 16
- 3b. Báze PK jen tmavě poprášená, K bez ostruh, PK s tmavým rohem nebo lemem, nebo celá bílá nebo žlutá.....4
- 4a. K bílá, PK s tmavým rohem nebo tmavými žilkami, část PK může být oranžová, ZK bez tmavého lemu a bez oranžové skvrnky uprostřed**bělásci, str. 18**
- 4b. K žlutá nebo oranžová, PK s tmavým lemem, nebo celá žlutá, pokud jsou bílá, pak ZK s tmavším lemem nebo oranžovou skvrnkou uprostřed.....
žlutásci, str. 20
- 5a. Drobní motýli, K shora modrá, jednolitě hnědá, modrohnědá nebo ohnivě zbarvená, zespodu s drobnými černými skvrnkami nebo 1–2 bílými linkami na jednolitém podkladu, K bez oček.....6
- 5b. K shora i zespodu jinak zbarvená.....8
- 6a. K ohnivě červená nebo alespoň se stopami červeného zbarvení, nebo alespoň skvrnky na spodní straně PK na žlutavě oranžovém podkladu.....
ohniváčci, str. 22
- 6b. K nejsou ohnivě zbarvená, skvrnky na rubu PK nejsou na žlutavě oranžovém podkladu.....7
- 7a. K převážně hnědá, ZK s krátkými ostruhami, rub ZK s 1–2 bílými linkami
ostruháčci, str. 24

tykadla daleko od sebe, tělo robustní, menší motýli

1a

soumračníkovití

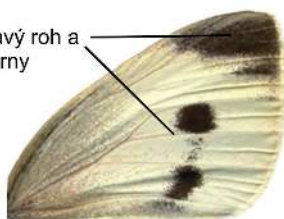

tykadla těsně vedle sebe, tělo štíhlejší

1b

4a

bělásci

tmavý roh a skvrny

tmavý lem a skvrnka

4b

žluťásci

tmavá báze a skvrny

dvě skvrny a průsvitný lem

ostruhy

3a **otakárkovití**

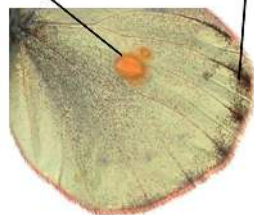
oranžová skvrna na zadním křídle

různě široký lem nebo špička

ohnivé zbarvení, někdy tmavé skvrny nebo lemy

6a **ohniváčci**

černé skvrny na žlutém nebo oranžovém podkladu

ostruhy

7a **ostruháčci**

1-2 linie bílých skvrnek

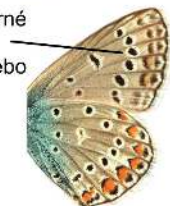

- 7b. K modrá, modrohnědá až hnědá, zesponu s různě rozmístěnými skvrnkami na světle šedém nebo hnědém podkladu..... **modrásci, str. 26**
- 8a. K hnědá až černá s bílým nebo žlutým pruhem, někdy duhově lesklá, rub ZK bez žlutavé sítky ...**bělopásci a batolci, str. 32**
- 8b. K jinak zbarvená, nejsou duhově lesklá; pokud jsou černochnědá s bílým nebo žlutavým pruhem, je v rohu PK očko, nebo je na rubu ZK žlutavá síťka na hnědofialovém podkladu.....**9**
- 9a. K shora nebo zesponu s očky, tj. okrouhlými skvrnkami se světlým středem..... **okáči, str. 40**
- 9b. K bez oček..... **10**
- 10a. ZK zesponu tmavá, nebo se žlutou sítkou.....**babočky, str. 34**
- 10b. ZK zesponu pestrá, ale bez žluté sítky na fialově hnědém podkladu..... **11**
- 11a. PK i ZK na okraji shora i zesponu s řadou černých okrouhlých skvrnek uvnitř oranžových políček, ZK zesponu bez perleťových skvrn, se 2 řadami oválných krémových skvrn (délka PK do 17 mm) **pestrobarvci, str. 22**
- 11b. K bez souvislé řady skvrnek na okraji, ZK bez 2 řad oválných krémových skvrn **12**
- 12a. ZK zesponu s perleťovými nebo žlutavými ploškami, které netvoří řady (pásky), někdy s hnědým, nebo červenavým zbarvením, nebo řadou teček nebo kroužků..**perleťovci, str. 36**
- 12b. ZK zesponu bez perleťových skvrn, s oranžovými a krémovými pásky oddělenými černými obloučky (linkami), někdy s řadou teček..... **hnědásci, str. 38**

křídla modrá
nebo
hnědá,
často
oranžové
skvrnky

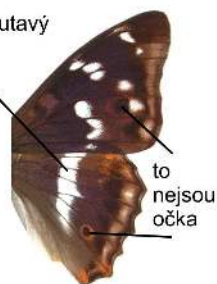
zespodu černé
skvrnky na
šedavém nebo
hnědém
podkladu

7b
modrásci

bílý nebo žlutavý
pruh

8a
batolec

to
nejdou
očka

9a
okáči

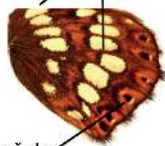
očka

2 řady krémových
skvrn

11a
pestrobarvec

řada teček

10a
babočky

obvykle pestrá
křídla, zespodu
tmavá

nebo
s jemnou
žlutavou sítkou

12a
perleťovci

zespodu
perleťové
nebo žluté
skvrny

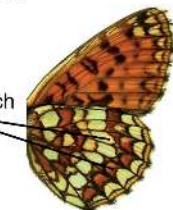

12b
hnědásci

tmavé skvrny
na oranžovém
podkladu
nebo
řady oranžových
skvrn na hnědém
podkladu

řady oranžových
a žlutobílých
skvrn

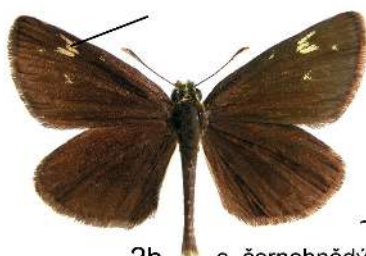
Soumračníkovití (Hesperiidae)

Z 19 zaregistrovaných druhů není zařazeno pět: tři uváděné jednotlivě v minulosti, jeden vymizelý a také velmi vzácný soumračník bělopásný (*Pyrgus alveus*).

- 1a. ZK shora i zespodu šedohnědá nebo zespodu s velkými oválnými skvrnami na žlutém podkladu2
- 1b. ZK žlutavá, rezavá nebo tmavá s bílými nebo žlutými skvrnami; pokud jsou skvrny na ZK nezřetelné, je na rubu šedo-bílá kresba3
- 2a. K hnědá s nevýraznými kresbami
s. máčkový (*Erynnis tages*)
H na štírovníku, čičorce a podkovce, IV–VI, VII–VIII, suché bezlesí, N–Po.
- 2b. K tmavohnědá; rub ZK s oválnými skvrnami na žlutém podkladu
s. černohnědý (*Heteropterus morpheus*)
H na vysokých travách, zejm. na třtině, VI–VII, suchá až vlhká stanoviště s vyšší travinnou vegetací, N–Pa, j. M (s. Č, S).
- 3a. K šedohnědá až černá s větším počtem bílých skvrn4
- 3b. K hnědá se žlutými skvrnami nebo žltorezavá 10
- 4a. Kresby na K neostře s tmavými stíny, PK s několika drobnými bílými skvrnkami, ZK s laločnatým okrajem**s. slézový (*Carcharodus alceae*)**
H na slézu a topolovce, IV–V, VI–IX, nelesní stanoviště, N–Pa, především stř. Č a j. M.
- 4b. Většina bílých skvrn na líci i rubu křídel ostrých a zřetelných, okraj ZK není laločnatý5
- 5a. ZK se zřetelnou vnější řadou bílých skvrn7
- 5b. ZK bez vnější řady bílých skvrn, i další bílé skvrny na ZK neostře6
- 6a. Bílé skvrny na ZK nezřetelné, skvrny na rubu báze ZK okrouhlé
.....**s. mochnový (*Pyrgus serratulae*)**
H na mochně, V–VII, vřesoviště, píščiny, nízkobylinné stepi, N–Pa, velmi lokální.
- 6b. Bílé skvrny na ZK zřetelné, neostře, skvrny na rubu báze ZK hranaté
s. podobný (*P. armoricanus*)
H na mochně, 2–3 gen. V–IX, stepi, meze, sušší louky, N–Pa.
- 7a. Na rubu ZK v lemu bílý proužek
s. proskurníkový (*Pyrgus carthami*)
H na mochně, V–VII, stepní a skalnatá stanoviště, N–Pa, především stř. Č a j. M, mizející druh.
- 7b. Na rubu ZK podél trásní není bílý proužek8
- 8a. Na PK 3 subapikální skvrnky
s. jahodníkový (*P. malvae*)
H na růžovitých bylinách, IV–VI, VI–VIII, N–H.
- 8b. Na PK 4 subapikální skvrnky, základní barva rubu ZK skořicově hnědá
s. skořicový (*Spialia sertorius*)
H na krvavci menším, V–VI, VII–VIII, stepní a skalnatá stanoviště, N–Pa.
- 9a. Křídla hnědá s velkými žlutými skvrnami**s. jitrocelový (*Carterocephalus palaemon*)**
H na travách, V–VII, okraje lesů, lesní světliny, louky, N–H.
- 9b. Základní barva křídel žltlooranžová až rezavá, se světlejšími skvrnami nebo bez nich 10

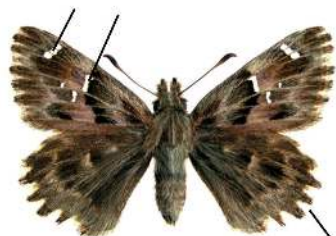
2a s. máčkový

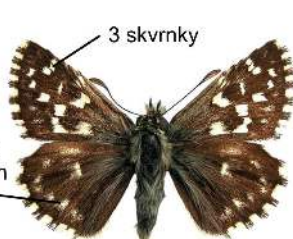
2b s. černohnědý

2bR

4a s. slézový

8a s. jahodníkový

8aR

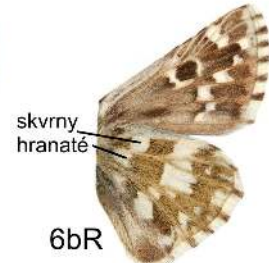
3 skvrnky
řada skvrn
okraj laločnatý

6a s. mochnový

6aR

6bR

skvrny
nezfetelné

skvrny
oblé

skvrny
hranaté

7a s. proskurníkový

7aR

6b s. podobný

řada skvrn

bílá páska

skvrny
zřetelné,
neostře

8b s. skořicový

8bR

rub
skořicový

9a s. jitrocelový

4 skvrnky

řada skvrn

10a. K žlutooranžová beze skvrn..... 11

10b. K rezavě hnědá nebo hnědá, alespoň s naznačenými světlými skvrnkami.. 12

11a. Voničkový černý proužek na PK protáhlý a mírně prohnutý; špička PK zesponu odlišné barvy (šedavé) než ostatní plocha křídla; špička tykadla zesponu rezavá.....s. **metlicový** (*Thymelicus sylvestris*)

H na travách, VI–VIII, nelesní biotopy, N–Po.

11b. Voničkový černý proužek na PK krátký, rovný; špička PK zesponu stejné barvy jako ostatní plocha křídla; špička tykadla zesponu černá .s. **čárečkovaný** (*T. lineola*)

H na travách, VI–IX, nelesní biotopy, N–H.

12a. ZK shora i zesponu beze skvrn, délka PK do 13 mms. **žlutoskvrnný** (*T. acteon*)

H na válečce, VI–VIII, lesostepi, N–Pa.

12b. ZK shora i zesponu s viditelnými skvrnkami, délka PK nad 14 mm..... 13

13a. Voničkový černý proužek na PK samce celistvý; skvrny na rubu ZK mlhavé.....s. **rezavý** (*Ochlodes sylvanus*)

H na travách, V–VIII, N–H.

13b. Voničkový černý proužek na PK samce podélně rozdělený stříbrnou linkou; skvrny na rubu ZK ostré, zřetelné..... s. **čárkovaný** (*Hesperia comma*)

H na kostřavě, VII–IX, lesní lemy, sušší louky, písčiny, N–Po.

Otakárkovití (Papilionidae)

Známo pět druhů, jeden z nich, jasoň červenooký (*Parnassius apollo*), je vymizelý, resp. repatriován v 90. letech 20. století na kopci Kotouč u Štramberku.

1a. K bílá, 2 tmavé skvrny uprostřed PK, průsvitný lem.....**jasoň dymnivkový** (*Parnassius mnemosyne*)

H na dymnivce, IV–VI, lesní světliny, paseky, okraje lesních cest, N–Po, lokálně M, v Č vymizelý (nově zjištěn pod Králickým Sněžníkem).

1b. K žlutá nebo žlutobílá, s tmavými pruhy nebo kresbami2

2a. ZK bez ostruhy, délka PK do 31 mm**pestrokřídlec podražcový** (*Zerynthia polyxena*)

H na podražci, IV–VI, křovinaté biotopy, břehové porosty, okraje sadů a vinic, silniční a železniční násypy, N–Pa, jen j. M.

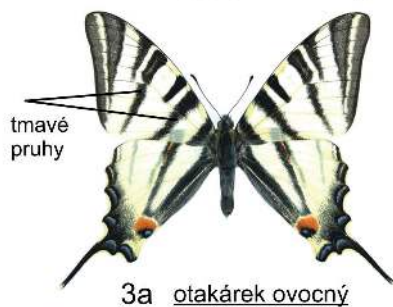
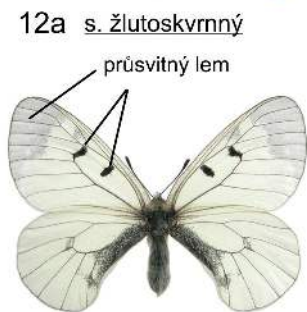
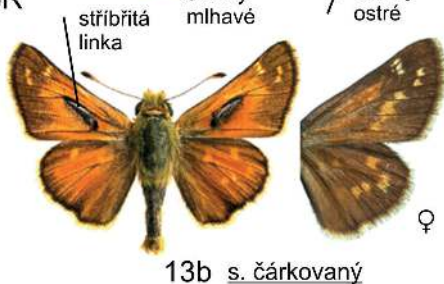
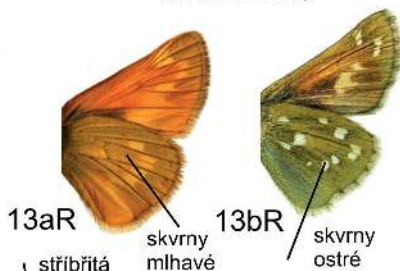
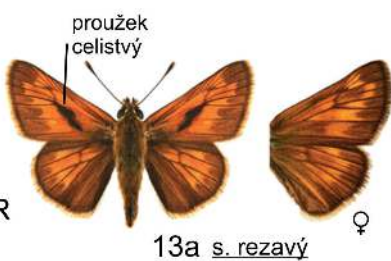
2b. ZK s ostruhou, délka PK nad 31 mm ..3

3a. K žlutobílá, PK s tmavými pruhy.....**otakárek ovocný** (*Iphiclides podalirius*)

H na růžovitých dřevinách, IV–VI, VII–VIII, otevřená krajina, křovinaté biotopy, sady, zahrady, parky, ozelenění komunikací, N–Pa, zejm. stř. Č a j. M.

3b. K žlutá, PK s širokou tmavouází a 2 tmavými skvrnkami při předním okraji.....**otakárek fenyklový** (*Papilio machaon*)

H zejména na miřkovitých, IV–X, 2–3 gen., otevřená krajina, N–H.

Běláskovití (Pieridae)

Bělásci

Známo 11 druhů, nezařazeni b. horský (*Pieris bryoniae*), známý z vyšších poloh moravsko-slovenského pomezí, a vymizelý b. východní (*Leptidea morsei*).

1a. K celá bílá, s tmavými žilkami
b. ovocný (*Aporia crataegi*)

H na růžovitých dřevinách, V–VII, otevřená krajina, zahrady, křoviny, N–Pa; občasné proniká z jihu a jihozápadu a vytváří různé dlouhodobé populace.

1b. K s kresbami nebo skvrnami2

2a. ZK bez šedavých kreseb, jen žilky mohou být tmavší (jsou-li přítomny, není uprostřed PK černá skvrna)3

2b. ZK se zřetelnými šedými kresbami, uprostřed PK černá skvrna7

3a. Rub ZK s neostrou šedou kresbou, PK obvykle do 22 mm
b. hrachorový (*Leptidea sinapis*)

a **b. luční (*L. juvernica*)**
H na bobovitých, IV–VI, VI–VIII, světlé lesy, louky, křoviny, skalní stepi, N–H; spolehlivé rozlišení obou druhů je možné podle morfologie kopulačních orgánů, první z nich je teplo- a suchomilnější.

3b. Rub ZK žlutý, více nebo méně tmavě poprášený nebo s tmavými žilkami, PK obvykle nad 22 mm4

4a. Rub ZK žlutý, jen lehce tmavě poprášený5

4b. Rub ZK s výraznými tmavými žilkami
b. řepkový (*Pieris napi*)

H převážně na volně rostoucích brukvovitých, III–X, všude, N–H.

5a. Černé zbarvení špičky PK sahá dále na vnějším než na předním okraji K; PK samce bez dalších skvrn, u samice se 2 okrouhlými skvrnami; délka PK nad 27 mm
b. zelný (*Pieris brassicae*)
H na brukvovitých, IV–X, 3 gen., všude, N–H; početnost meziročně kolísá.

5b. PK s šedým vrcholem, tmavé zbarvení sahá dále na předním než na vnějším okraji; PK samce s 1 skvrnkou nebo beze skvrn, u samice se 2 skvrnami; délka PK do 27 mm6

6a. Apikální skvrna PK nezasahuje na okraji K níže než je horní okraj skvrny na křídle; žilky mezi skvrnou a okrajem K nejsou černě poprášeny
b. řepový (*Pieris rapae*)

H na volně rostoucích i pěstovaných brukvovitých, III–X, 3 gen., všude N–H.

6b. Apikální skvrna PK zasahuje na okraji křídla níž, než je horní okraj skvrny na křídle; žilky mezi skvrnou a okrajem K jsou černě poprášeny; skvrny velké, nepravidelné
b. jižní (*P. manni*)

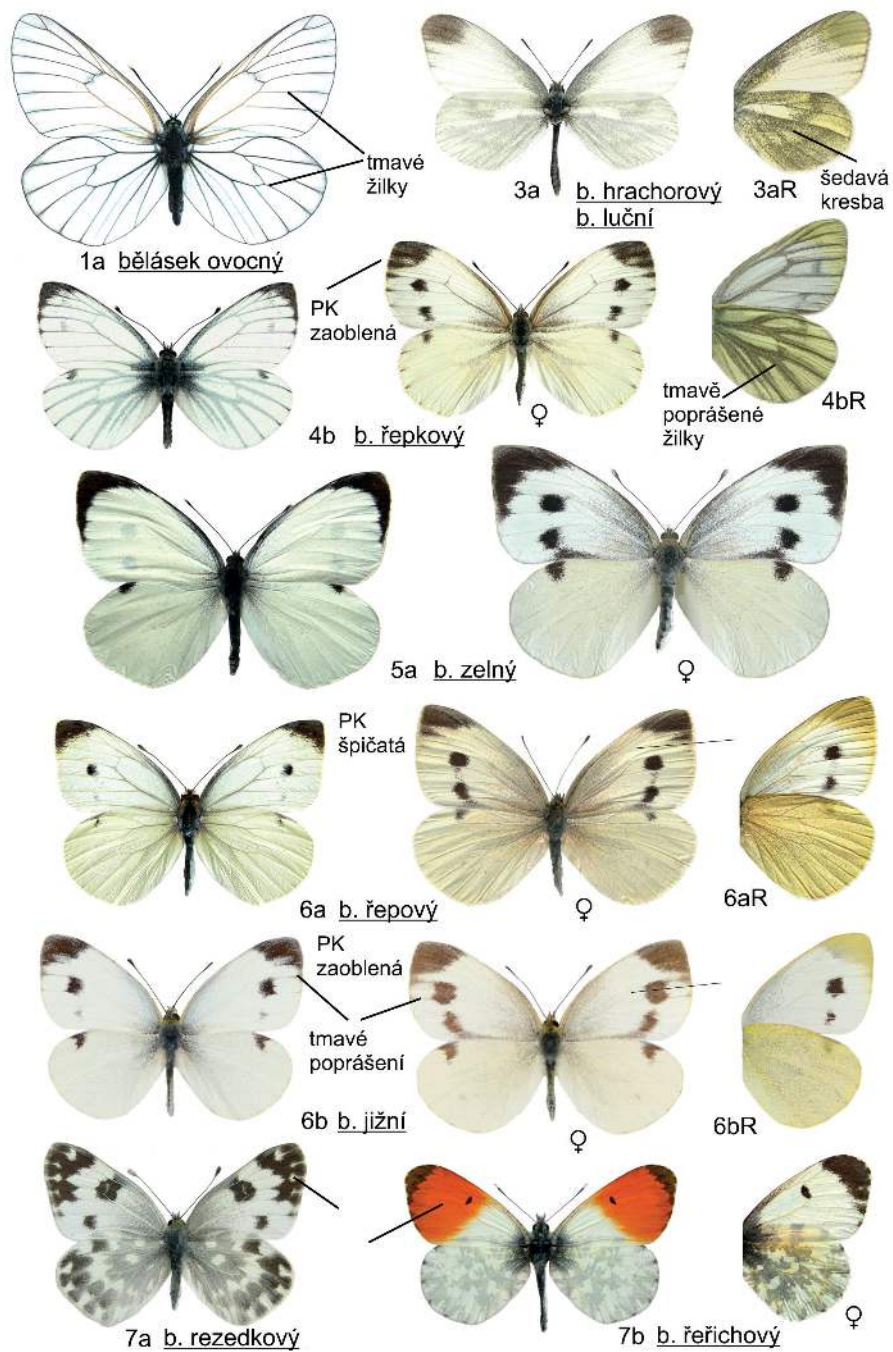
H na některých brukvovitých (iberka, tařice, huseníček aj.), IV–IX, 3 i více gen., zejm. intravilány, N–Pa, šířící se druh.

7a. Špička PK se světlými skvrnkami
b. rezedkový (*Pontia edusa*)

H na volně rostoucích brukvovitých, IV–X, otevřená krajina N–Pa; tažný druh s meziročními výkyvy početnosti.

7b. Špička PK bez světlých skvrn, samec s oranžovým zbarvením ...
b. řeřichový (*Anthocharis cardamines*)

H na volně rostoucích brukvovitých (řeřišnice, česnáček aj.), IV–VI, světlé lesy, louky, křoviny, břehové porosty aj., N–H.

Běláskovití (Pieridae)

Žlutásci

Známo 8 druhů, z toho dva vymizelé – ž. úzkolemý (*Colias chrysotheme*) a ž. barvoměnný (*C. myrmidone*) (první nezařazen).

1a. K bez tmavého lemu a skvrn, malá oranžová skvrnka uprostřed PK i ZK.....
žlutásek řešetlákový (*Gonepteryx rhamnii*)

H na řešetláku a krušině, VI–VI, lesní oblasti, břehové porosty, N–H.

1b. K s tmavým lemem2

2a. PK zesponu bez řady skvrnek, uprostřed ZK není oranžová skvrna; lem křídel beze skvrn.....**ž. borůvkový (*Colias palaeno*)**

H na vložyni, VI–VIII, rašeliniště a světlé rašelinné lesy, Pa–H, j. a sz. Č, vymizelý M, S.

2b. K zesponu s řadou různě výrazných tmavých skvrnek, shora uprostřed ZK oranžová skvrna3

3a. K žlutá, žlutobílá nebo bílá, tmavý lem PK vždy s řadou světlých skvrn, směrem k zadnímu rohu křídla se zřetelně zužuje4

3b. K sytější žlutá, žlutooranžová až oranžová, méně často krémová nebo bílá; pokud jsou bílá, ZK hustě tmavě poprášená, podle tmavého lemu linie skvrn světlejších než zbývající plocha křídla; lem PK se u zadního rohu jen před koncem mírně zužuje nebo zůstává stejně široký; pokud jsou K žlutá, je barva sytější žlutá, lem obvykle beze skvrn nebo jsou skvrny drobné a tvoří souvislou řadu.....5

4a. PK hranatě trojúhelníkovitá, žlutá barva bledá...**ž. čičorečkový (*C. hyale*)**
H na bobovitých, IV–X, 3 gen., otevřená krajina, stepi, louky, náspy, vojtěšková pole, N–H.

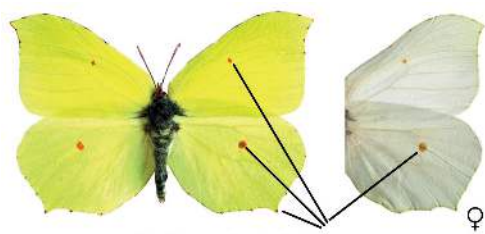
4b. PK zaobleně trojúhelníkovitá, K jasně žlutá.....**ž. jižní (*C. alfariensis*)**
H na čičorce pestré a podkovce, IV–IX, 2–3 gen., stepi, náspy, N–Pa, zejm. stř. Č a j. M; rozlišení obou druhů podle dospělců není často spolehlivé.

5a. K oranžová, pokud jsou bílá, lem PK v zadním rohu vybíhá k bázi; samci se světlou skvrnkou na předním okraji báze ZK6

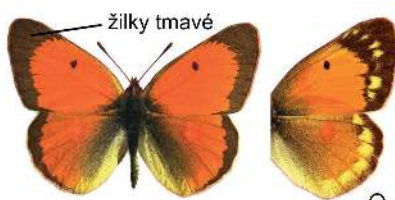
5b. K bílá až sytější žlutá nebo žlutooranžová, lem PK v zadním rohu nevybíhá k bázi; samci bez světlé skvrny na předním okraji báze ZK.....**ž. tolicový (*C. erate*)**
H na bobovitých (tolice vojtěška), V–X, 3 gen., otevřená krajina, vojtěšková pole, N–Pa; velmi proměnlivý druh, některé formy snadno zaměnitelné se ž. čilimníkovým nebo ž. čičorečkovým.

6a. Lem PK částečně se žlutými žilkami, v zadním rohu vybíhá po okraji křídla k bázi...**ž. čilimníkový (*Colias crocea*)**
H na bobovitých, VI–X, 2 gen., otevřená krajina, N–Pa; migrant, u nás nepřezimuje.

6b. Lem PK bez žlutých žilek, v zadním rohu jen krátce vybíhá po okraji křídla k bázi **ž. barvoměnný (*C. myrmidone*)**
H na čilimnicích, V–IX, 2–3 gen., vymizelý kolem roku 2010.

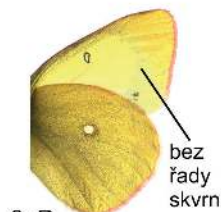
1a žluťásek řešetlákový

6b ž. barvoměnný

2a ž. borůvkový

2aR

PK trojúhelníkovitá

4a ž. čičorečkový

♀

lem se zužuje

PK zaoblenější
jasně žlutá

4b ž. jižní

♀

5b ž. tolicový

♀

♀

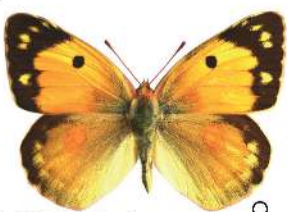
nevybíhá

žluté žilky

světlá skvrna

6a ž. čilimníkový

♀

♀

6aR

Pestrobarvcovití (Riodinidae)

1. Jediný druh, **pestrobarvec petrklíčový** (*Hamearis lucina*)

H na prvosence, IV–VI, lesní světliny,
průseky, okraje lesních cest, N–Pa.

Modráskovití (Lycaenidae)

Ohniváčci

Známo 8 druhů, dva z nich vymizelé:
o. rdesnový (*Lycaena helle*) a o. janov-
cový (*L. thersamon*) (nezařazeny).

1a. PK zářivě červená jen s velmi úzkým
černým lemlem nebo s kontrastními
černými skvrnami2

1b. PK jinak zbarvená, celá tmavá, fialově
modrá, s červenou barvou překrytou
černým poprášením nebo červená se
širokým neostře ohraničeným tmavým
lemlem na předním a bočním okraji.....4

2a. ZK zespodu žlutá až žlutohnědá
s řadou zřetelných bílých skvrnek; K
ohnivě červená (samec) nebo s černými
skvrnami (samička)..... **ohniváček
celíkový** (*Lycaena virgaureae*)

H na šťovíku, VI–VIII, louky, břehové
porosty, lesní světliny, N–H.

2b. ZK zespodu nejsou žlutá s řadou bílých
skvrnek3

3a. ZK zespodu šedá až hnědá, s úzkou
oranžovou linkou v lemu a bez
výrazných skvrn; délka PK do 15 mm....
o. černokřídý (*L. phlaeas*)

H na šťovíku a rdesnu, V–IX, 2–3 gen.,
písciny, ruderaly, polní cesty aj., N–H.

3b. ZK zespodu s širokým oranžovým
lemlem a zřetelnými skvrnami
na šedavém podkladu; délka PK nad
18 mm**o. černočárny** (*L. dispar*)

H na šťovíku, V–VI, VII–IX, okraje vodních
ploch, příkopy, ruderaly, okraje polí, N–Pa,
j. a stř. M, v. a j. Č.

4a. K černá (sameček) nebo s prosvítající
červenou barvou (samička) a zřetelnou
řadou černých skvrnek v oranžovém
lemu PK; délka PK do 16 mm.....

o. černoskvorný (*L. tityrus*)

H na šťovíku, V–VI, VII–IX, sušší i vlhčí
písciny, louky, břehové porosty, N–Po.

4b. PK převážně červená, svítivé
modrofialová (samec), nebo hnědá
bez zřetelné řady černých skvrnek
v oranžovém lemu (samička); délka PK
nad 16 mm.....5

5a. PK převážně červená s tmavým lemlem
(samec) nebo hnědá, často s prosvítající
červenou barvou (samice); linie skvrn
na spodní straně PK obvykle není
rozdělená do zřetelných dvojic.....

o. modrolemy (*L. hippothoe*)

H na šťovíku, VI–VIII, vlhké louky
a extenzivní pastviny, okraje rašelinišť,
N–H.

5b. PK svítivé modrofialová (samec) nebo
hnědá, jen s lehce prosvítající červenou
barvou (samice); skvrny tvořící linii
na spodní straně PK seskupeny do
dvojic.....**o. modrolesklý** (*L. alciphron*)

H na šťovíku, V–VIII, vlhké a rašelinné
louky, písciny, vřesoviště, N–H.

2a ohniváček celíkový

♀

2aR

3aR

4a o. černoskvrnný

♀

4aR

3a o. černokřídý

3b o. černočárny

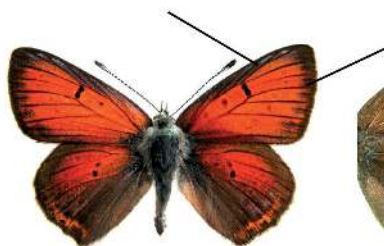
♀

3bR

šedý
podklad

oranžový
lem

5a o. modroleký

♀

5aR

skvrny nejsou
po dvou

skvrny
po dvou

5bR

5b o. modrolesklý

♀

1 pestrobarvec petrkličový

Modráskovití (Lycaenidae)

Ostruháčci

Známo 8 druhů.

**1a. K zespodu zelená ostruháček
ostružiníkový (*Callophrys rubi*)**

H na bobovitých, ostružiníku, devaterníku, brusnici aj., IV–VI, křoviny, lesostepi, okraje lesů, N–H.

1b. K zespodu nejsou zelená 2

**2a. ZK zespodu oranžová nebo hnědožlutá se dvěma bílými linkami. o. březový
(*Thecla betulae*)**

H na trnce a švestce, VII–X, křoviny, zahrady, parky, okraje lesů, N–Po.

2b. ZK jinak zbarvená 3

**3a. PK shora s modrým leskem nebo modrými pruhy; K zespodu jasně šedá s bělavou příčkou o. dubový
(*Favonius quercus*)**

H na dubu, VI–IX, okraje lesů, světlé lesy, parky, rozptýlená zeleň, jednotlivé rostoucí duby, N–Pa.

3b. PK bez modrého zbarvení; zákl. barva K zespodu šedohnědá nebo hnědá 4

4a. ZK zespodu s řadou černých teček podle oranžového lemu, který zasahuje až na PK.....o. švestkový (*Satyrium pruni*)

H na švestce a trnce, V–VI, okraje lesů, křoviny, opuštěné sady a zahrady, N–Po.

4b. ZK zespodu bez řady černých teček podle souvislého oranžového lemu, oranžové zbarvení a tečky nezasahují na PK 5

**5a. ZK zespodu v zadním rohu se zřetelnou modrou skvrnou.. o. trnkový
(*S. spini*)**

H na řešetláku, VI–VIII, křoviny, okraje lesů, N–Pa.

5b. ZK zespodu bez zřetelné modré skvrny 6

6a. Bílá linie zespodu ZK ve tvaru písmene W o. jilmový (*S. w-album*)

H na jilmu, VI–VIII, břehové porosty, okraje lesů, N–Po.

6b. Bílé skvrny zespodu ZK ve tvaru obloučků, netvoří kresbu tvaru písmene W 7

7a. Linie bílých skvrnek na rubu ZK skoro rovná, žádná skvrnka nemíří k bázi křídla, délka PK do 16 mm o. kapnicový (*S. acaciae*)

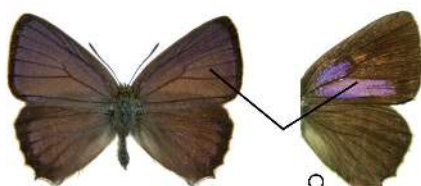
H na trnce, VI–VII, křoviny, okraje lesů, N–Pa.

7b. Linie skvrnek na rubu ZK klikatá, 2. skvrnka odzadu tvoří stříšku a středová skvrnka je otočena k bázi křídla, délka PK nad 16 mm..... o. česvinový (*S. ilicis*)

H na křovinatých dubech, VI–VIII, lesostepi, světlé lesy, N–Pa, mizející druh.

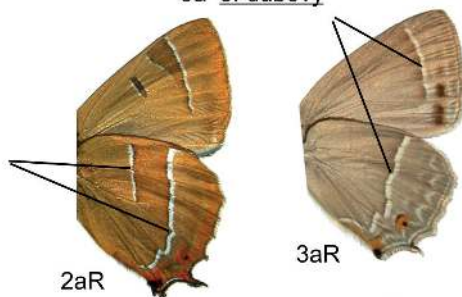
1a ostruhaček ostružinikový

3a o. dubový ♀

2a o. březový ♀

2aR

3aR

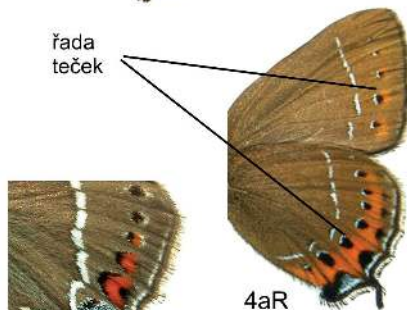
4a o. švestkový ♀

řada
teček

5a o. trnkový

5aR

4aR

6a o. jilmový

6aR

5aR

modrá
skvrna

W

7a o. kapiniový

7aR

7aR

linie více
méně rovná

linie
klikatá

7b o. česvinový ♀

7bR

7bR

Modráskovití (Lycaenidae)

Modrásci

Známo 34 druhů, z nich zde neuvede-
ni dva vzácní migranti – m. cizokrajný
(*Lampides boeticus*) a m. tažný (*Leptotes
pirithous*), jeden zavlečený – m. mušká-
tový (*Cacyreus marshalli*), jeden nedo-
statečně doložený – modrásek hnědý
(*Polyommatus admetus*) a nejméně je-
den vymizelý – m. stepní (*Polyommatus
eros*).

- 1a. ZK s tenkými ostruhami2
1b. ZK bez tenkých ostruh3
2a. ZK zesponu s oranžovými skvrnkami..
m. štírovníkový (*Cupido argiades*)
H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen., sušší
i vlhčí nelesní biotopy, N–Po.
2b. ZK zesponu bez oranžových skvrnek
nebo s jedinou**m. tolicový**
(*C. decoloratus*)
H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen.,
louky, stepi, N–Pa; obtížně odlišitelný
m. čičorkový (*C. alcetas*) vzácné
na nejjížnější M.
3a. K zesponu bez oranžových skvrnek
v lemu4
3b. K zesponu s oranžovými skvrnkami
v lemu 14
4a. PK zesponu s 1 řadou skvrnek5
4b. PK zesponu se 2 řadami skvrnek 10
5a. Rub ZK s bílým pruhem ..**m. ligrusový**
(*Polyommatus damon*)
H na vičenci, VII–VIII, stepní biotopy, N–
Pa, patrně u nás vyhynulý.
5b. Rub ZK bez bílého pruhu6
6a. Rub PK s řadou nápadných a směrem
dozadu se zvětšujících skvrn.....
m. kozincový (*Glaucopsyche alexis*)
H na bobovitých, V–VI, lesostepi, N–Pa.

- 6b. Skvrny zesponu PK nejsou nápadně
velké, dozadu se výrazně nezvětšují7
7a. Základní barva rubu K šedo- až
tmavohnědá, linie skvrn na rubu PK
klikatá8
7b. Základní barva spodní strany K světlá,
šedavě bílá; linie skvrn zesponu PK
rovná9
8a. K zesponu při bázi modře poprášena,
K samce modrá, bez černých skvrn,
jen s úzkým černým lemem, samička
jednobarevně hnědá **m. lesní**
(*Cyaniris semiargus*)
H na jeteli, V–VII, sušší i vlhké louky,
světliny, N–H, častější ve vyšších polohách.
8b. K nejsou zesponu při bázi modře
poprášena, K samce se širokým hnědým
lemem a hnědočernými skvrnkami,
samička hnědá nebo s náznakem
modrého zbarvení 11
9a. K na líci modrá **m. krušinový**
(*Celastrina argiolus*)
H na různých keřích a stromech, IV–VI,
VII–IX, světlé lesy a jejich okraje, křoviny,
břehové porosty, N–H.
9b. K na líci tmavohnědá, délka PK do
12 mm **m. nejmenší (*Cupido
minimus*)**
H na bobovitých, IV–IX, 2–3 gen., nelesní
stanoviště, N–Po.
10a. K svítivě modrá, u samičky s tmavými
žilkami a lemem; v zadním rohu ZK
výběžky připomínající ostruhy
**m. hnědoskvrnný (*Polyommatus
daphnis*)**
H na bobovitých, VI–VIII, lesostepi,
křovinaté biotopy, N–Po.

2a m. štírovníkový

2b m. tolicový

5a m. ligrusový

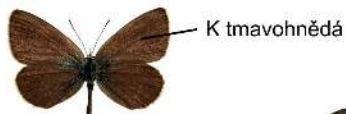
6a m. kozincový

8a m. lesní

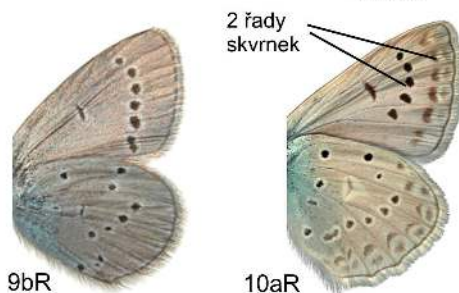
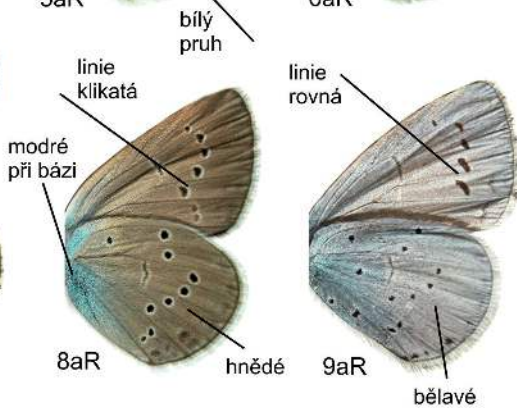
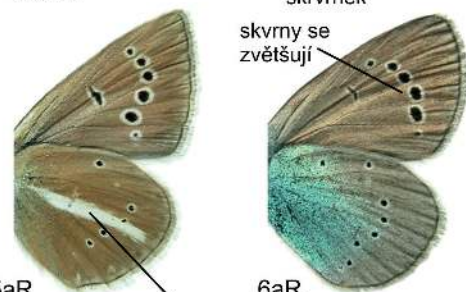
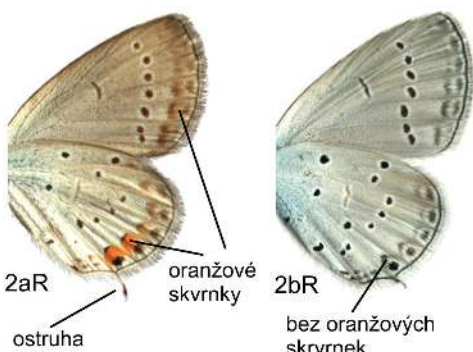
9a m. krušinový

9b m. nejmenší

10a m. hnědoskvrnný

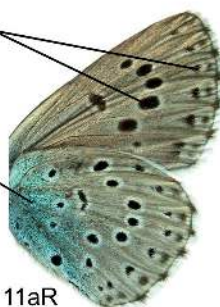

- 10b.** K temněji modrá, často s černými skvrnami, tmavým lemem nebo celá tmavě překrytá; v zadním rohu ZK není výběžek připomínající ostruhu **11**
- 11a.** Spodní strana ZK šedá s modrým poprášením báze; skvrny na líci i rubu výrazné **m. černoskvorný (*Phengaris arion*)**
H na mateřídoušce a dobromysli, VI–VIII, pastviny, sušší louky, N–H, mizející druh.
11b. Spodní strana ZK světle až tmavě hnědá, bez rozsáhlého modrého poprášení na bázi; skvrny zespu v lemu K nevýrazné nebo scházejí **12**
- 12a.** Spodní strana K tmavohnědá, jen s jednou řadou skvrn, modř na líci silně potlačena, samice shora hnědá **m. bahenní (*Ph. nausithous*)**
H na krvavci, VI–VIII, vlhké louky, N–Po.
- 12b.** Spodní strana K světle hnědá, i vnější řada skvrn je zřetelná **13**
- 13a.** Líc křídel s úzkým tmavým lemlem, beze skvrn (samec) nebo převážně černohnědý s tmavými skvrnami uprostřed (samička); 2. a 3. skvrnka ve vnitřní řadě na rubu PK poněkud posunuty k lemu **m. hořcový (*Ph.alcon*)**
H na hořcích, VI–VIII, louky, pastviny, velmi lokálně, N–H.
- 13b.** Líc K se širokým tmavým lemlem a řadou tmavých skvrn; vnitřní řada skvrn na rubu PK tvoří pravidelný oblouk, 2. a 3. skvrna jej nenarušují **m. očkovaný (*Ph. teleius*)**
H na krvavci, VI–VIII, vlhké louky, N–H.
- 14a.** Trásně zespu černé s bílými konci nebo kontrastně černé skvrnitě; spodní strana křídel s poměrně velkými skvrnami; oranžové zbarvení v lemu na rubu je omezeno jen na ZK, na PK může být naznačeno **15**
- 14b.** Trásně zespu bílé nebo hnědě skvrnitě; skvrny na rubu nejsou nápadně velké; oranžové zbarvení v lemu na rubu zasahuje obvykle i na PK **17**
- 15a.** Trásně zespu černé s bílými konci; zespu podle okraje PK dvě rovnoběžné řady skvrnek; 2–3 oranžové skvrnky na rubu ZK; K na líci modrá (samec) nebo tmavohnědá s nevýraznou oranžovou skvrnkou v lemu ZK (samička) **m. stříbroskvorný (*Vacciniina optilete*)**
H na vlochyni, VI–VIII, rašeliniště a rašelinné lesy, Pa–H, zejm. j. a sz. Č; vymizel S, na M neznámý.
- 15b.** Trásně zespu nápadně černé skvrnitě; na rubu ZK řada oranžových skvrn nebo souvislý pás; na líci PK uprostřed černá skvrnka **16**
- 16a.** Oranžový pruh na rubu ZK, líc K s černou skvrnou a řadou skvrn v lemu **m. rozchodníkový (*Scolitantides orion*)**
H na rozchodnicích, IV–VI, VII–VIII, skály, sutě, kamenité biotopy, N–Pa.
- 16b.** Oranžové skvrny na rubu ZK nejsou spojené; líc K modrý s úzkým černým lemlem a skvrnkou uprostřed křídel (samec) nebo hnědočerný s modrou bází (samička) **m. východní (*Pseudophilotes vicrama*)**
H na mateřídoušce, IV–V, VII–IX, teplé skalní stepi, lesostepi a pastviny, N–Pa, velmi lokální stř. a sz. Č, j. M; podle vnějších znaků nerozlišitelný **m. černočárny (*P. baton*)** se velmi vzácně vyskytuje na několika místech j. a jz. Č.
- 17a.** Líc K tmavohnědý u obou pohlaví, oranžové skvrny v lemu nevýrazné; jsou-li výrazné, je uprostřed PK zřetelná černá skvrnka, příp. na rubu ZK bílá skvrnka nebo pásek **18**

11a m. černoskvrný

výrazné
skvrny
modré
poprášení

11aR

12aR

1 řada

hnědé

12a m. bahenní

♀

skvrny posunuté

oblouk

13a m. hořcový

♀

13aR

13bR

13b m. očkovaný

♀

2 řady skvrn

oranžové skvrny

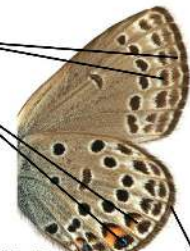
zespodu
velké skvrny

15a m. stříbroskvrný

♀

15aR

černé

třásně

16a m. rozchodníkový

♀

oranžová
skvrnka

velká
skvrna

řada
skvrn

černé
skvrnitě

16b m. východní

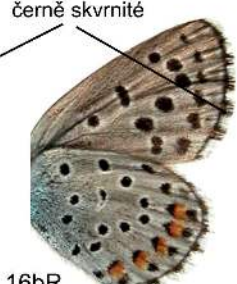
♀

malá
skvrna

16aR

oranžový pás

16bR

- 17b. Líc K modrý nebo hnědý; pokud je hnědý, je v lemu řada celkem výrazných oranžových skvrnek; uprostřed PK není černá skvrnka 19
- 18a. PK bez oranžových skvrn v lemu; skvrny na ZK rovněž scházejí nebo jsou nevýrazné; oranžové skvrny na rubu PK málo výrazné; délka PK nad 14 mm
m. bělopásný (*Eumedonia eumedon*)
 H na kakostu, VI–VIII, vlhké louky, příkopy, N–Po.
- 18b. PK obvykle a ZK vždy se zřetelnými oranžovými skvrnami v lemu; oranžové skvrny na rubu ZK výrazné; délka PK do 14 mm**m. tmavohnědý (*Aricia agestis*)**
 H na kakostu, pumpavě, devaterníku, V–VI, VII–IX, lesostepi, okraje lesů, N–Pa; velmi vzácný **m. pumpavový (*A. artaxerxes*)** má redukované oranžové skvrny v lemu křídle; jeho rozšíření a výskyt na našem území nejsou dostatečně známy.
- 19a. Třásně K jednobarevné 20
- 19b. Třásně K skvrnitě 25
- 20a. Délka PK obvykle nad 17 mm; PK samce se širokým, neostrým lemem; K zespondu jednolitě šedohnědá, bez světlé skvrny na ZK, báze ZK zespondu obvykle s modrým poprášením**m. ušlechtilý (*Polyommatus amandus*)**
 H na vikvi ptačí, VI–VIII, lesostepi, sušší i vlhké louky, N–H, častější ve vyšších polohách.
- 20b. Délka PK obvykle do 17 mm; PK samce bez lemu nebo s úzkým tmavým lemem; K zespondu obvykle světle šedá nebo šedohnědá, ZK směrem k lemu světlejší nebo s bělavou skvrnkou 21
- 21a. PK samce bez tmavého lemu, samice hnědá s oranžovými skvrnkami v lemu; ZK zespondu s řadou oranžových skvrnek přibližně trojúhelníkovitého tvaru, mezi nimi a okrajem řada černých skvrnek nebo tyto skvrny chybí; délka PK obvykle 16–17 mm 22
- 21b. PK samce s úzkým černým lemem; samice hnědá s oranžovými skvrnkami v lemu; ZK zespondu s řadou oranžových skvrnek tvaru obloučků, vyplněných výraznými černými skvrnkami, některé se stříbrnými šupinkami; PK obvykle do 16 mm 24
- 22a. Rub PK s bílým lemem, rub ZK uprostřed s bílou skvrnou, tmavé skvrny v lemu K nevýrazné nebo chybí**m. komonický (*P. dorylas*)**
 H na úročníku, možná i dalších bobovitých, V–VIII, skalní stepi, sušší louky a pastviny, N–Pa, mizející druh.
- 22b. Rub PK bez širokého bílého lemu, rub ZK uprostřed bez bílé skvrny, tmavé skvrny v lemu výrazné 23
- 23a. Na rubu báze PK dvě skvrny, poslední tři skvrny v řadě skvrn nejsou v přímce; 2. skvrnka v řadě skvrn na rubu ZK tvoří přibližně vrchol rovnoramenného trojúhelníka
m. jehlicový (*P. icarus*)
 H na bobovitých, IV–X, 2–3 gen., všude na bezlesých stanovištích, N–H.
- 23b. Na rubu báze PK nejsou dvě skvrny; poslední tři skvrny v řadě skvrn jsou v přímce; 2. skvrnka v řadě skvrn na rubu ZK zřetelně blíží k první červené skvrnce než k první černé, tj. leží přibližně na základně rovnoramenného trojúhelníka
m. vičencový (*P. thersites*)
 H na vičenci, IV–VI, VII–VIII, stepi, meze, náspy, N–Pa, zejm. stř. a sz. Č a j. M.

18a m. bělopásný

beze
skvrn

18b m. tmavohnědý

černá
skvrna

18aR

výrazné
oranžové
skvrny

bílý pruh

18bR

20a m. ušlechtilý

♀

neostřý
lem

modré
poprášení

20aR

bílý
lem

22a m. komonicový

♀

2 skvrny

bílá
skvrna

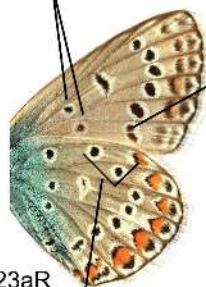
22aR

23a m. jehlicový

♀

skvrnka
posunutá

23aR

skvrnky
v přímce

23b m. vičencový

♀

2. skvrnka
v jiné
pozici

23bR

- 24a.** Přední holeň se zřetelným trnem (nutno použít dobrou lupu); K samce sytě modrá s černými okraji širokými asi 1 mm; černý lem ZK bez zřetelně oddělených černých skvrn
m. černolemý (*Plebejus argus*)
 H na bobovitých a vřesu, V–IX, 2–3 gen., stepní trávníky, louky, náspy, N–Po.
- 24b.** Přední holeň bez trnu; K jasně modrá s černým lemem užším než 1 mm; černý lem ZK úzký se zřetelnou řadou skvrnek
m. podobný (*P. argyrognomon*) a m. obecný (*P. idas*)
 H na bobovitých, V–VI, VII–VIII, stepní biotopy, náspy aj., teplé N–Pa; spolehlivé rozlišení m. podobného a m. obecného je možné podle morfologie kopulačních

orgánů; m. obecný má černé skvrnky na oranžových obloučcích na rubu ZK obvykle tvaru stříšky, m. podobný je má oblé; m. obecný je velmi vzácný.

- 25a.** K samce blankytně modrá bez tmavého lemu; hnědá K samice s různým zastoupením modrých šupinek
m. jetelový (*Lysandra bellargus*)
 H nejčastěji na čičorce, V–VI, VII–IX, stepní biotopy, náspy aj., N–Pa.
- 25b.** K samce stříbřitě modrá, se širokým šedavým lemem; hnědá křídla samice s jednotlivými stříbřitými šupinkami
m. vikvicový (*L. coridon*)
 H na čičorce a dalších bobovitých, VII–IX, stepní biotopy, náspy aj., N–Pa.

Babočkovití (Nymphalidae)

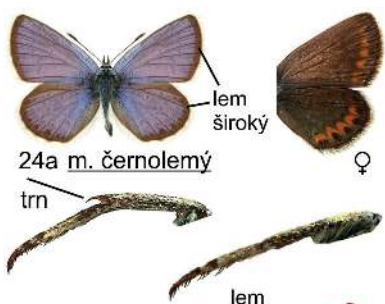
Batolci a bělopásci

Známo 7 druhů, nezařazeny jsou vymizelý bělopásek hrachorový (*Neptis sapho*) a nedostatečně doložený b. jednořadý (*Limenitis reducta*).

- 1a.** K samců s duhovým leskem, v okrajové části PK i ZK různě výrazná tmavá skvrna připomínající očko**2**
- 1b.** K samců bez duhového lesku, na P ani ZK není v okrajové části samostatná tmavá skvrna**3**
- 2a.** Rub ZK s kontrastní bílou páskou obklopenou červenavě hnědou barvou, báze K šedá. **batolec duhový (*Apatura iris*)**
 H na měkko listých vrbách, VI–VIII, lesní světliny, okraje lesních cest, břehové porosty v lesních oblastech, N–H.
- 2b.** Rub ZK s málo kontrastní bělavou páskou obklopenou okrovou nebo šedou barvou, báze K stejné barvy
b. červený (*A. ilia*)

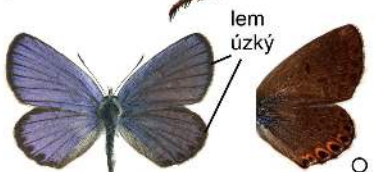
H na vrbě a topolu, VI–VIII nebo V–VII, VIII–IX, lesní světliny, břehové porosty, okraje vodních ploch aj., N–Po.

- 3a.** ZK se souvislou řadou oranžových obloučků, PK nad 35 mm
bělopásek topolový (*Limenitis populi*)
 H na osice, V–VII, lesní světliny, okraje lesních cest, N–H.
- 3b.** ZK bez oranžových obloučků, délka PK do 30 mm**4**
- 4a.** Rub ZK se dvěma řadami černých teček
b. dvouřadý (*L. camilla*)
 H na zimolezu, VI–VII, lesní světliny, okraje lesních cest, lokálně N–Pa.
- 4b.** Rub ZK bez řad černých teček
b. tavalníkový (*Neptis rivularis*)
 H na tavalníku, VI–VIII, břehové porosty, louky s keři, N–Pa, jen j. Č.

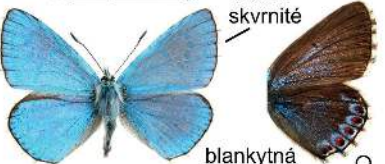

24a m. černolemý

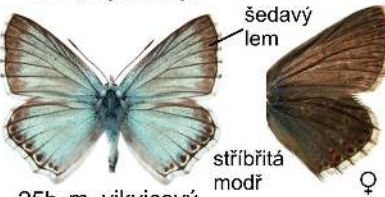
trn

24b m. podobný

25a m. jetelový

25b m. vikvicový

24aR

24bR

25aR

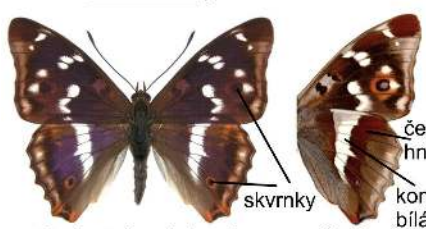
25aR

25bR

4b bělopásek tavalníkový

2a batolec duhový

skvrnky

2aR

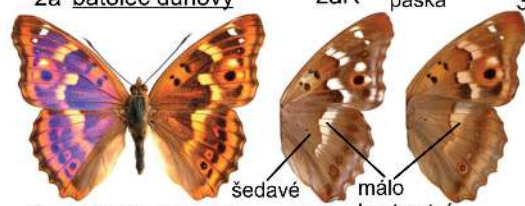
červeno-hnědé
kontrastní bílá páska

3a bělopásek topolový

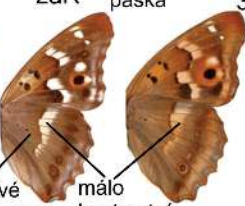
oranžové obloučky

4bR

2b batolec červený

šedavé

2bR

málo kontrastní

4a bělopásek dvouřadý

2 řady teček

4aR

Babočkovití (Nymphalidae)

Babočky

Známo 11 druhů, dva se objevují jen občasně – b. vrbová (*Nymphalis xanthomelas*) a b. bílé L (*N. vaualbum*). Babočka drnavcová (*Polygonia egea*) byla jednorázově zavlečená. Cípacec jižní (*Libythea celtis*), příbuzný babočkám, byl nově zjištěn na j. Moravě (viz tabule).

1a. K s velkými okybabočka paví oko (*Aglais io*)

H na kopřivě a chmelu, celý rok, 2 gen., přezimuje, všude, N–H.

1b. K bez ok.....2

2a. Ve špičce PK více než 2 bílé skvrny, PK nad 25 mm3

2b. Špička PK maximálně se 2 bílými skvrnami, nebo PK pod 20 mm.....4

3a. PK s červeným pruhem.....b. admirál (*Vanessa atalanta*)

H na kopřivě, V–X, 2–3 gen., N–H; tažný druh s meziročními výkyvy početnosti, občas u nás přezimuje.

3b. PK okrově a černě skvrnitá b. bodláková (*V. cardui*)

H na bodláku, pcháči, kopřivě a dalších bylinách, V–X, N–H; tažný druh s výraznými meziročními výkyvy početnosti, u nás nepřezimuje.

4a. K se širokým žlutým lemlem b. osiková (*Nymphalis antiopa*)

H na bříze, vrbě, topolu a jilmu, VI–VI, 1 gen., přezimuje, lesy, N–H.

4b. K bez širokého žlutého lemu.....5

5a. ZK zesponu tmavá; na předním okraji PK 3 nepravidelné černé skvrny; PK nad 20 mm6

5b. ZK zesponu s jemnou žlutavou sítkou na hnědofialovém podkladu; líc K převážně černý se žlutavým pruhem nebo černo-oranžový; PK pod 20 mm..8

6a. K hluboce vykrajovaná, na rubu ZK bílá skvrnka tvaru písmene C b. bílé C (*Polygonia c-album*)

H na kopřivě, angreštu, rybízu, jilmu, chmelu aj. rostlinách, celý rok, 2 gen., přezimuje, lesy, křoviny, parky, N–H.

6b. K nejsou hluboce vykrajovaná, na rubu ZK není bílá skvrnka v podobě písmene C.....7

7a. Bílá skvrna před špičkou PK mezi černým lemlem a černou skvrnou, délka PK do 25 mmb. kopřivová (*Aglais urticae*)

H na kopřivách, celý rok, 2–3 gen., přezimuje, N–H; početnost kolísá.

7b. Žlutá skvrna před špičkou PK, délka PK více než 25 mmb. jilmová (*Nymphalis polychloros*)

H na jilmu, vrbě, topolu, třešni, jabloni aj., celý rok, 1 gen., přezimuje, lesy, břehové porosty, zaletuje do otevřené krajiny, N–Po, početnost kolísá; velmi podobná **b. vrbová (*N. xanthomelas*)** proniká na naše území na různé dlouhé období z východu; má více vykrajovaná křídla a světle hnědé nohy.

8a. K s rozsáhlými oranžovými kresbami, výskyt v dubnu a květnu...b. sífkovaná (*Araschnia levana*), jarní gen.

8b. K převážně černá se žlutavou páskou, výskyt od června do září...b. sífkovaná (*A. levana*), letní gen.

H na kopřivě, IV–VI, VI–VII, VIII–IX, ruderaly, břehové porosty, světlé lesy, N–H.

cípatec jižní

1a

b. paví oko

3a b. admirál

3b b. bodláková

4a b. osiková

široký lem

bílá skvrna

6a b. bílé C

žlutá skvrna

7a b. kopřivová

7b b. jilmová

oranžová síťka

8a

8aR

páska

8b

b. síťkovaná

Babočkovití (Nymphalidae)

Perleťovci

Známo 15 druhů, jeden k nám zaletuje jen příležitostně – p. červený (*Argynnis pandora*). Perleťovec východní (*A. laodice*) byl jednorázově zavlečen.

1a. Velký motýl, PK nad 23 mm, vnější okraj PK vždy vypouklý2

1b. Menší motýl, PK do 23 mm5

2a. Zesponu ZK perleťové pruhy
p. stříbropásek (*Argynnis paphia*)

H na violce, VI–IX, lesní světliny, okraje lesů, N–H; p. červený (*A. pandora*) proniká občas z jihu, rub PK má červený.

2b. Rub ZK bez perleťových pruhů.....3

3a. Na okraji rubu ZK řada úzkých perleťových skvrn, vedle ní žlutý pruh bez oček.....**p. velký (*Speyeria aglaja*)**
H na violce, VI–VIII, lesní světliny, louky, N–H.

3b. Na okraji rubu ZK řada půlměsíčitých perleťových nebo žlutých skvrn, vedle ní žlutý pruh s očky s perleťovým středem.....4

4a. Dva voničkové pruhy na žilkách PK samce; zesponu ZK poblíž kořene není žlutá nebo perleťová skvrnka.....
p. prostřední (*Fabriciana adippe*)

H na violce, VI–IX, lesní světliny, okraje lesů, louky, N–Po, mizející druh.

4b. PK samce bez voničkových pruhů; ZK zesponu poblíž kořene žlutá nebo perleťová skvrnka, často s černou tečkou.....**p. maceškový (*F. niobe*)**
H na violce, VI–IX, lesní světliny, louky, N–Po, vymírající druh, j. Č a v. M.

5a. Vnější okraj PK mírně vykrojený, ZK zesponu s nápadnými perleťovými skvrnami....**p. malý (*Issoria lathonia*)**
H na violce, IV–X, otevřená krajina, N–H.

5b. Vnější okraj PK vypouklý6

6a. Rub ZK bez perleťových skvrn.....7

6b. Okraj rubu ZK s perleťovými skvrnami.....**10**

7a. Rub ZK s dvěma řadami skvrn
p. dvouřadý (*Brenthis hecate*)
H na tužebníku, VI–VII, louky, lesostepi, Pa, Bílé Karpaty.

7b. Rub ZK s jednou řadou skvrn v podobě oček.....8

8a. Stříškovité skvrny na okraji rubu ZK a řada oček se žlutou výplní
p. mokřadní (*Boloria eunomia*)

H na rdesnu, V–VIII, rašeliniště, rašelinné louky, Po–H, j. Č (Šumava a její podhůří).

8b. Podle vnějšího okraje rubu ZK není řada stříškovitých skvrn, očka nestejně velká9

9a. Délka PK 22–23 mm; vnější polovina rubu ZK více méně fialově hnědá, nektrastní.**p. ostružinový (*Brenthis daphne*)**

H na ostružiníku, VI–VII, lesostepi, okraje lesů, křovinaté biotopy, N–Pa, j. M.

9b. Délka PK do 21 mm; vnější polovina rubu ZK více kontrastní, s hnědými a žlutými partiemi.....**p. kopřivový (*B. ino*)**

H na tužebníku, krvavci, udatně, ostružiníku, VI–VIII, vlhké louky, N–H.

10a. ZK na předním rohu vytažená ve špičku; vnější polovina ZK zesponu nektrastní.....**11**

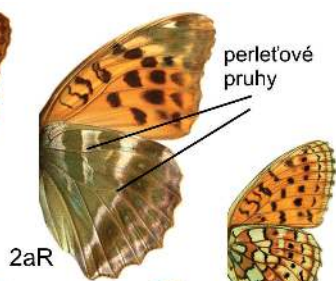
10b. ZK na předním rohu zaoblená; vnější polovina rubu ZK kontrastní**12**

2a perleťovec stříbropásek

♀

perleťové pruhy

2aR

7aR
dvě řady skvrn

voničky

3a p. velký

žlutý pás

řada skvrn

3aR

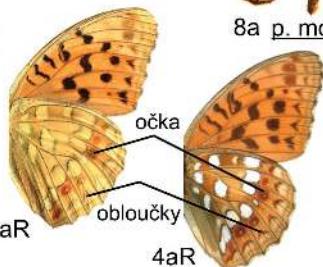
7a p. dvouřadý

8aR
řada oček
stříšky

4a p. prostřední

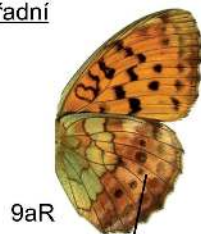

očka

obloučky

4aR

4aR

9aR

nekontrastní

4b p. maceškový

malá skvrnka s tečkou

4bR

9a p. ostružinový

5a p. malý

vykrojený okraj

nápadné perletě

5aR

9b p. kopřivový

9bR

kontrastní

11a. Vnější polovina rubu ZK fialově hnědá; skvrna uprostřed předního okraje rubu ZK celá perleťová.....

p. nejmenší (*Boloria dia*)

H na violce, IV–IX, 3 gen., xerothermní až subxerothermní bezlesí, N–Po.

11b. Vnější polovina rubu ZK červenavě hnědá s řadou drobnějších skvrn; skvrna uprostřed předního okraje rubu ZK perleťová zčásti **p. severní (*B. aquilonaris*)**

H na klikvě, VI–VIII, rašeliniště, Pa–H, j. a sz. Č.

12a. Ve středové pásce na rubu ZK jedna bílá nebo perleťová skvrna (uprostřed); skvrny podle okraje křídla s rezavými stříškami **p. fialkový (*B. euphrosyne*)**

H na violce, V–VIII, lesní světliny a světlé lesy, lesní luční údolí, N–Po.

12b. Ve středové pásce na rubu ZK tři bílé nebo perleťové skvrny; skvrny podle okraje křídla s černými stříškami **p. dvanáctitečný (*B. selene*)**

H na violce, V–VII, VII–IX, lesostepi, lesní světliny, lesní louky, N–H.

Hnědásci

Známo 10 druhů, h. diviznový (*M. phoebes*) patrně u nás dnes nežije trvale.

1a. K shora se světlými skvrnkami dvou barev, oranžové a žluté.....**2**

1b. K shora se světlými skvrnkami více méně stejné barvy**3**

2a. Na ZK řada černých teček
h. chrastavcový (*Euphydryas aurinia*)

H na čertkusu, V–VI, vlhké louky a pastviny, N–Po, dnes jen z. Č.

2b. ZK bez řady černých teček..**h. osikový (*E. maturna*)**

H na jasanu, kalině aj., V–VII, lesní světliny, N–Pa, stř. Č.

3a. Černé skvrny na líci i rubu ZK převážně nejsou spojené v linii **h. květelový (*Melitaea didyma*)**

H na různých bylinách, V–VIII, drnové a skalní stepi, N–Pa, častěji stř. Č, stř. a j. M; podobný, ale drobnější **3aa h. jižní (*M. trivia*)** má černé obloučky propojené, j. M.

3b. K s oranžovými skvrnkami v řadách na tmavohnědém podkladu.....**4**

4a. ZK na líci s řadou černých teček.....
h. kostkovaný (*M. cinxia*)

H na jitrocelu a rozrazilu, V–VI, drnové a skalní stepi, N–Pa, stř. a s. Č a j. a jv. M.

4b. ZK na líci bez řady teček**5**

5a. Prostor mezi dvěma čarami na okraji rubu ZK stejné barvy jako sousední pole **h. jitrocelový (*M. athalia*)**

H na černýši, jitrocelu, rozrazilu aj., V–VIII, louky, lesní světliny, N–H.

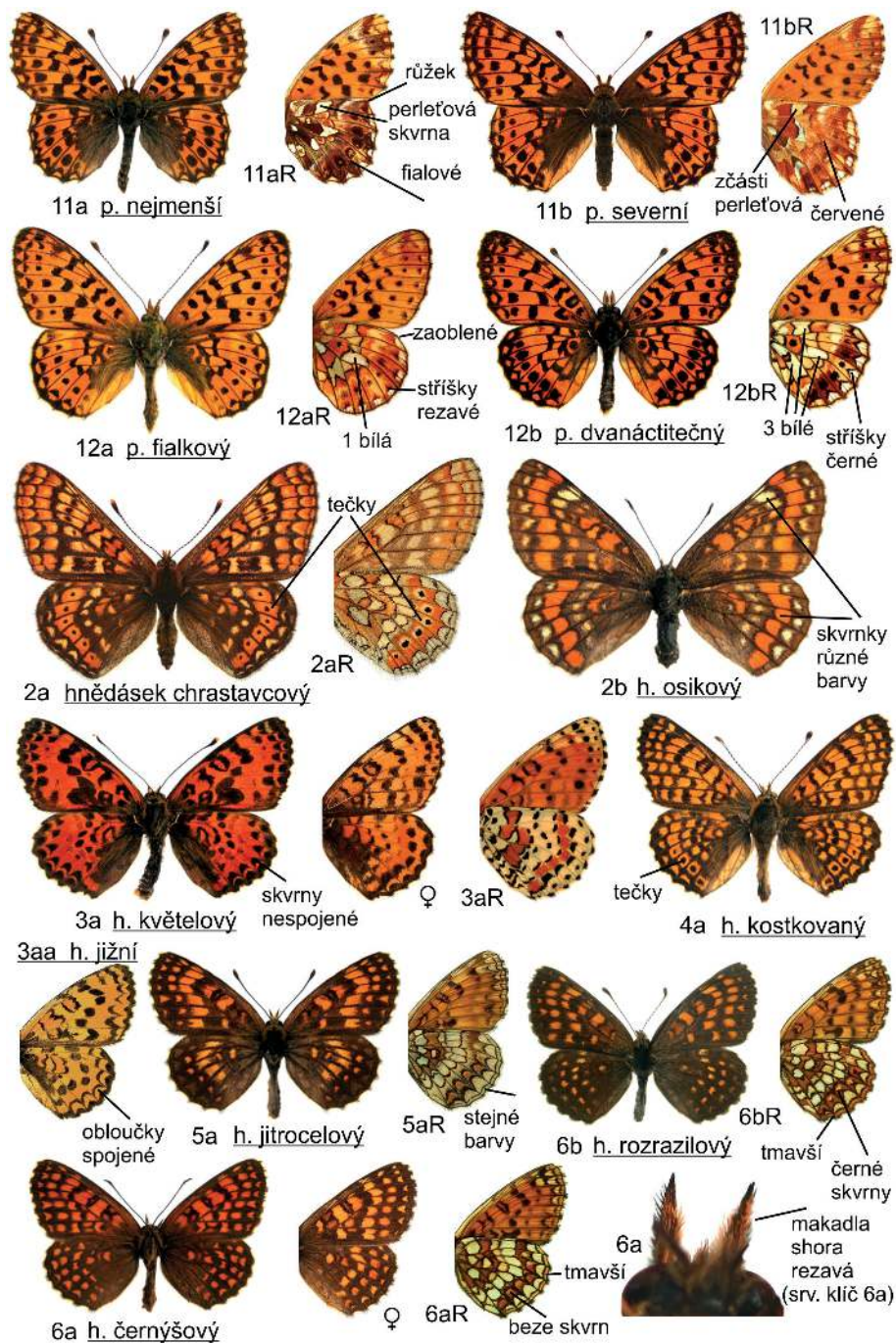
5b. Prostor mezi čarami na okraji rubu ZK tmavší (oranžový) než sousední žluté půlměsíčitě skvrny**6**

6a. Makadla shora rezavá, rezavá páska na rubu ZK beze skvrn**h. černýšovský (*M. aurelia*)**

H na jitrocelu a patrně i jiných rostlinách, VI–VII, drnové a skalní stepi, sušší louky, N–Pa, stř. Č, j. M; **h. podunajský (*M. britomartis*)** má shora černá makadla; jv. Č, j. M.

6b. Rezavá páska na rubu ZK s černými skvrnkami; makadla shora černá
h. rozrazilový (*M. diamina*)

H na kozlíku, V–VII, vlhké a rašelinné louky, N–H, silně mizející druh, j. a z. Č, sv. M.

Babočkovití (Nymphalidae)

Okáči

Známo 30 druhů, z nichž 6 vymizelo – o. stínovaný (*Lasiommata petropolitana*), o. hnědý (*Coenonympha hero*), o. lipnicový (*Pyronia tithonus*), o. šedohnědý (*Hyponephele lycaon*), o. středomořský (*H. lupinus*) a o. písečný (*Hipparchia statilinus*).

1a. K tmavá s bělavým pruhem.....2

1b. K jinak zbarvená4

2a. Přední okraj PK žlutý.....**okáč skalní**
(*Chazara briseis*)

H na travách, VII–IX, skalní stepi, N–Pa; zbytkové populace stř. a sz. Č.

2b. Přední okraj PK není žlutý.....3

3a. Pruh na křídlech ostře ohraničený, bílý.....**o. voňavkový** (*Brintesia circe*)

H na travách, VI–IX, křoviny, světlé lesy, parky, N–Pa, j. a stř. M, j. a stř. Č.

3b. Pruh na křídlech neostře ohraničený, žlutavý, se 2 očky na PK.**o. medýňkový**
(*Hipparchia fagi*)

H na travách, VII–IX, světlé teplé lesy, křoviny, N–Pa, j. M; velmi podobný, vymírající **o. bělopásný** (*H. alcyone*), zbytkové populace stř. Č.

4a. K jednobarevně tmavohnědá, PK se 2 černými očky s modrými středy.....**o. ovsový** (*Minois dryas*)

H na travách, VII–IX, stepní lada, křoviny, světlé lesy, N–Pa, stř., s. Č., j. M.

4b. K jinak zbarvená5

5a. K s černo-bílou kresbou..**o. bojínkový**
(*Melanargia galathea*)

H na travách, VI–VIII, bezlesí, N–H.

5b. K jinak zbarvená6

6a. PK tmavohnědá s rezavým pruhem s více než 2, často malými očky 15

6b. PK hnědá s 1–2 očky v rezavém poli nebo jinak zbarvená7

7a. ZK hnědá, s 1 rezavým pruhem (očky) nebo lemem.....8

7b. ZK se 2 širokými rezavými pruhy nebo bez pruhů..... 10

8a. PK s 1 očkem, nejméně 2 očka na ZK ...
o. ječmínkový (*Lasiommata maera*)
H na travách, V–IX, 1–2 gen., světlé lesy, lesní okraje, N–H.

8b. PK s 1–2 očky, na ZK max. jedno.....9

9a. Rezavý pruh na PK úzký, 1 (–2) očka, PK do 24 mm**o. kostřavový**
(*Arethusana arethusa*)

H na travách, VII–IX, stepní lada, písčiny, skalní stepi, j. M, N–Pa.

9b. Rezavé pole na PK nepravidelně široké, přerušované, 2 očka
o. metlicový (*Hipparchia semele*)

H na travách, VII–IX, světlé suché lesy, lesostepi, písčiny, skalní stepi, N–Pa.

10a. Délka PK nad 19 mm 11

10b. Délka PK do 19 mm..... 20

11a. PK s jedním větším očkem, může být v rezavém poli..... 12

11b. PK se dvěma nebo více očky, která nejsou v rezavém poli 14

12a. PK s oranžově-hnědou nebo bělavě-šedohnědou kresbou..... 13

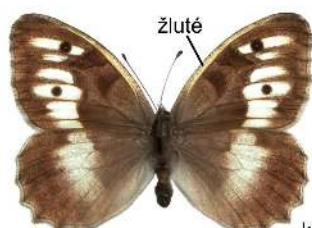
12b. PK hnědá nebo s oranžovým polem ..
o. luční (*Maniola jurtina*)
H na travách, VI–IX, bezlesí, N–H.

13a. K oranžová s hnědou kresbou
o. zední (*Lasiommata megera*)

H na travách, IV–X, 2–3 gen., skalky, sutě, zídky, zříceniny, N–Po.

13b. K šedohnědá s bělavě žlutými skvrnami**o. pýrový** (*Pararge aegeria*)

H na travách, III–VIII, lesy, N–H.

žluté

2a o. skalní

kontrastní
pruh

3a o. voňavkový

3aR

2 velká
očka

4a o. ovsový

pruh
méně
kontrastní

3b o. medvědkový

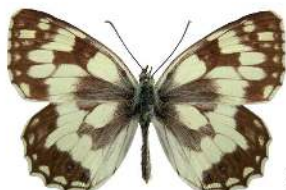
3bR

8a o. ječmínkový

8aR

5a o. bojínkový

pruh
úzký,
neostřý

9a o. kostřavový

9aR

9b o. metlicový

9bR

13a o. zední

12b o. luční

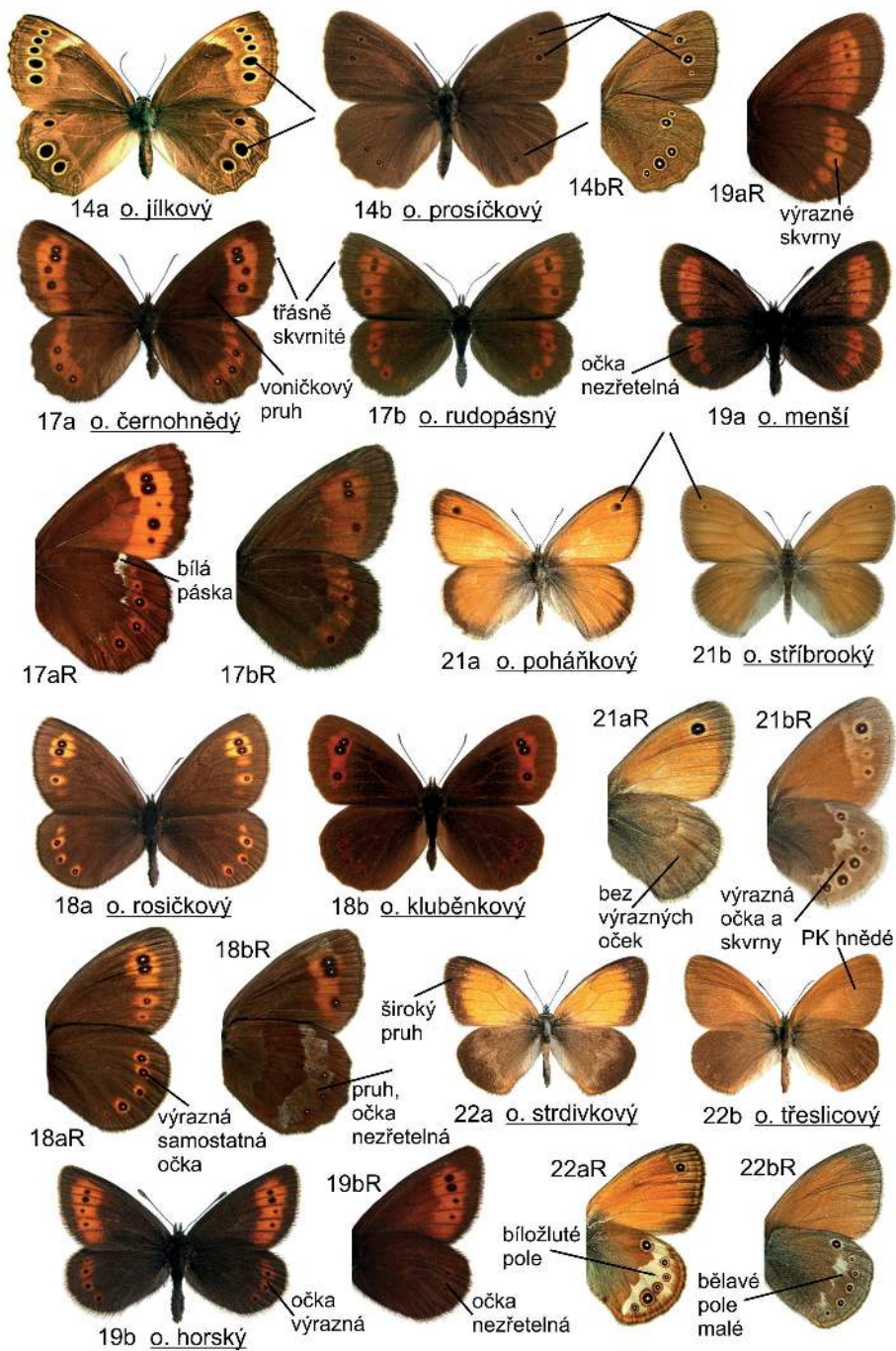

♀ 12bR

13b o. pýrový

- 14a.** K s velkými, bíložlutě obroubenými očky, na PK více než 4 očka.... **o. jílkový (*Lopinga achine*)**
H na travách a ostřících, V–VII, světlé lesy, N–Pa, zbytkové populace j. a s. M.
- 14b.** Očka drobnější, na PK 2–3
o. prosíčkový (*Aphantopus hyperantus*)
H na travách, VI–VIII, bezlesí, N–H.
- 15a.** Délka PK nad 20 mm **16**
- 15b.** Délka PK do 19 mm..... **19**
- 16a.** Páska na K poměrně široká a souvislá; trásně křídel zřetelně bílohnědě skvrnitě..... **17**
- 16b.** Páska na K úzká, přerušovaná; trásně křídel jednobarevně hnědé nebo nevýrazně skvrnitě **18**
- 17a.** Na předním okraji rubu ZK výrazný bílý proužek; na PK samce tmavý voničkový pruh viditelný proti světlu; délka PK nad 24 mm **o. černohnědý (*Erebia ligea*)**
H na travách, VI–VIII, světlé horské lesy, lesní louky, Po–H.
- 17b.** Na předním okraji rubu ZK není bílý proužek, nebo jen úzký; PK samce bez voničkového pruhu; délka PK do 24 mm **o. rudopásný (*E. euryale*)**
H na travách, VI–IX, světlé horské lesy, H (od Šumavy po Hrubý Jeseník).
- 18a.** ZK na rubu jednobarevná s řadou oček v oranžových skvrnkách.....
o. rosičkový (*E. medusa*)
H na travách, IV–VI, louky, světlé lesy, lesostepi, N–H.
- 18b.** Rub ZK s pruhy a nezřetelnými očky
o. kluběnkový (*E. aethiops*)
H na travách, VII–IX, lesostepi, světlé lesy, N–Po, mizející druh.
- 19a.** Na rubu ZK řada výrazných žlutorezavých skvrn; očka na líci ZK nezřetelná.....**o. menší (*E. sudetica*)**
H na travách, VI–IX, světliny kolem horní hranice lesa, H, jen Hrubý Jeseník.
- 19b.** Na rubu ZK není řada výrazných žlutorezavých skvrn, jen samostatná očka; očka na líci ZK výrazná.....
o. horský (*E. epiphron*)
H na travách, VII–VIII, horské hole, H, Hrubý Jeseník, introdukován do Krkonoš.
- 20a.** PK i ZK přibližně stejné, oranžově hnědé barvy, PK s jedním nebo dvěma očky **21**
- 20b.** PK i ZK vzájemně odlišně zbarvená, nebo obojí hnědá, PK bez oček **22**
- 21a.** Rub ZK bez výrazných oček a barevných kontrastů**o. poháňkový (*Coenonympha pamphilus*)**
H na travách, IV–X, 2–3 gen., N–H.
- 21b.** Rub ZK s řadou oček a žlutobílými skvrnkami..... **o. stříbrooký (*C. tullia*)**
H na suchopýru, VI–VIII, rašeliniště, rašelinné louky, Pa–H, M, S vymizely, zbytkové populace j. Č a ČM vrchovina.
- 22a.** PK žlutooranžová se širokým tmavým lemem, zadní hnědá, rub ZK s bělavě žlutým pruhem ..**o. strdivkový (*C. arcania*)**
H na travách, V–VIII, křoviny, světlé lesy, lesostepi, N–Pa.
- 22b.** PK i ZK hnědá nebo PK světlejší, žluté skvrnky na rubu ZK **o. třeslicový (*C. glycerion*)**
H na travách, VI–VII, na j. M V–VI, VIII–IX, světlé lesy, lesostepi, louky, N–H.

KLÍČ VŘETENUŠEK (ROD ZYGAENA)

Známo 15 druhů, jeden je považován za vymizelý (v klíči zařazen). Zbarvení většiny druhů silně varíruje, skvrny mohou splývat nebo jsou podélné pruhy přerušené, červená barva může být výjimečně nahrazena žlutou. Barevný opasek (kroužek na zadečku) některých druhů může chybět. Jedince s nejistou determinací je nutno doložit alespoň vhodnou fotografií, ideálně i rubu předního křídla. Předložený klíč je postaven na znacích typických jedinců.

1a. Ohrdlí a krytky černé2

1b. Ohrdlí a krytky s barevně odlišnými chloupky..... 11

2a. Na PK 3 dlouhé podélné pruhy3

2b. Na PK 5 nebo 6 skvrn, někdy propojených5

3a. Tykadla tenká, na konci špičatá4

v. **chrastavcová (Z. osterodensis)**

PK průsvitná. Pruhy na PK mohou být přerušené. H na hrachorech a vikvích, V–VII, světlé lesy, světliny a průseky.

3b. Tykadla kyjovitá, tupě zakončená4

4a. Tmavý lemový pás na ZK úzký4

v. **mateřídoušková (Z. purpuralis)**

H na mateřídouškách, VI–VIII, stepi, suché louky a pastviny, meze, lesní lemy.

/ v. **přehlížená (Z. minos)**

H na bedrníku, srpku a máčce, VI–VII, stepi, louky, pastviny, lesní průseky.

Oba druhy lze na základě vnějších znaků rozeznat jen u zcela typických jedinců. Proto je uvádíme společně. Pro jistou determinaci je nutná odborná revize.

4b. Tmavý lemový pás na ZK široký4

v. **třeslicová (Z. brizae)**

Menší druh. Zadeček odstále chlupatý. Pouze M, vyjma severní části. H na pcháčích a ostropsu trubilu, VI–VII, suchá stepní až lesostepní stanoviště.

5a. Barevný prstenec na zadečku6

5b. Zadeček jednobarevně černý nebo černo-modře lesklý7

6a. PK neprůsvitná, černá, s bílými skvrnami; pokud jsou skvrny červené, jsou skvrny na rubu PK propojeny výrazným červeným pásem.....

v. **čičorková (Z. ephialtes)**

PK s 5 nebo 6 barevnými skvrnami. Tykadla špičatá. Barevně velmi variabilní. Regionálně formy s červenými, červeno-bílými nebo žluto-bílými skvrnami. H na čičorce pestré, VII–VIII, lesostepi, suché louky, meze, úhory, slunné lesní cesty a paseky, náspy, staré lomy.

V. čičorková může být zaměněna s

běloskvrnáčem pampeliškovým (Amata phegea)

(na tabuli vpravo nahore); není vřetenuškám příbuzný, patří mezi přástevníky (Erebidae: Arctiinae). Tykadla nitkovitá, v poslední třetině bílá, na konci hrudi žlutá skvrna. H polyfágní na bylinách, V–VIII, lesostepi, světlé lesy.

6b. PK částečně průsvitná, na rubu bez souvislého červeného podélného pásu..

v. **smldníková (Z. cynarae)**

Tykadla tupě zakončená. H na smldnících, VI–VII, suché lesní okraje, otevřené suché lesy, okraje lesních cest. V ČR v současné době vymizelá, známá byla z jižní Moravy. Jakýkoliv nález z území ČR je nutně doložit dokladovým jedincem nebo fotografií zachycující důležité determiniční znaky.

7a. Na PK šest barevných skvrn.....8

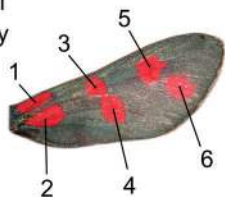
v. **obecná (Z. filipendulae)**

Na rubu PK mezi barevnými skvrnami červené nebo žlutavé poprášení. H zejména na štírovnících a jiných bobovitých, V–VIII, různá otevřená až polootevřená stanoviště.

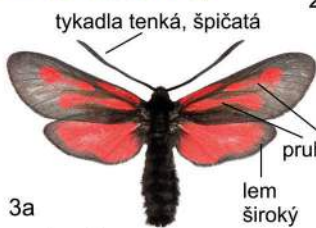
7b. Na PK 5 barevných skvrn.....8

ohrdlí
krytky

**běloskvrnáč
pampeliškový**

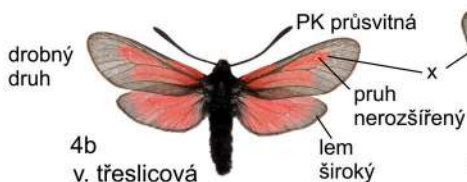
3a

v. chrastavcová

4a

v. mateřídoušková

4b

v. třeslicová

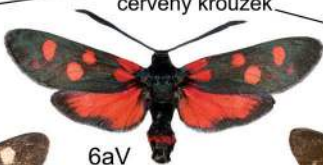
4a

v. přehlížená

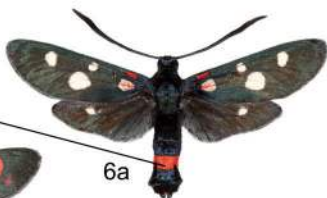

6a

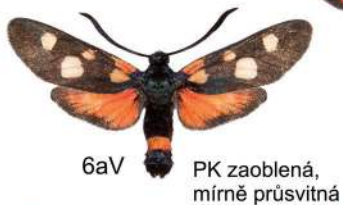
v. čičorková

6aV

6a

6aV

6b

v. smládková

7a

v. obecná

6aV

poprášení
mezi skvrnami

7aR

8a. PK mírně průsvitná, skvrny na rubu nejsou ostře vymezené.. **v. konicová (Z. viciae)**

Na rubu PK žlutozelené poprášení, drobný druh. H na bobovitých rostlinách, VI–VIII, převážně vysokostěblá otevřená až polootevřená stanoviště.

8b. PK neprůsvitná, černá, na rubu skvrny ostře vymezené **9**

9a. Na rubu PK mezi skvrnami dlouhý červený podélný pruh .. **v. štírovníková (Z. angelicae)**

H na čičorce pestré, podkovce chocholaté, štírovníku růžkatém, VI–VIII, skalnaté lesostepní stráně, rozvolněné lesní lemy, staré zarůstající lomy.

9b. Skvrny na rubu PK nejsou propojeny červeným pruhem **10**

10a. 3. skvrna na PK je oproti 4. menší, vzájemně jsou oddělené **v. pětitečná (Z. loniceriae)**

Velký druh. H na štírovníku růžkatém a jetelech, VI–VIII, lesostepní stráně, louky, lesní lemy, paseky, průseky.

10b. 3. a 4. skvrna na PK často podobně velké, blízko u sebe nebo vzájemně propojené, černý lem ZK velmi široký... **v. mokřadní (Z. trifolii)**

Středně velký druh. H na štírovnících, především na š. bažinném, VI–VIII, velmi lokálně na vlhkých, podmáčených až rašelinných loukách.

11a. Ohrdlí a krytky s oranžovými až červenými chloupky **v. pozdní (Z. laeta)**

Celkově působí barevným dojmem. Skvrny na předních křídlech rozpité do

velkých oranžových až červených polí, vzájemně propojených. Na zadečku široký červený prstenec. H na máčce ladní, VII–VIII, stepní stráně a pastviny, suché louky, úhory, vyprahlé lesní lemy, písčiny, staré lomy, silniční násypy. Oblast termofytika.

11b. Ohrdlí a krytky s bělavými až šedožlutými chloupky **12**

12a. Červené skvrny na PK spojené alespoň do dvou dlouhých podélných barevných pruhů dosahujících do poloviny délky PK..... **v. čtverotečná (Z. punctum)**

Křídla spíše průsvitná. Na PK obvykle dva červené pruhy a jedna větší červená skvrna v apikální části křídla (vzniklá spojením 5. a 6. skvrny). H na máčce ladní, VI–VII, křovinaté stepi a lesostepi, lesní světliny, teplé úhory, j. M.

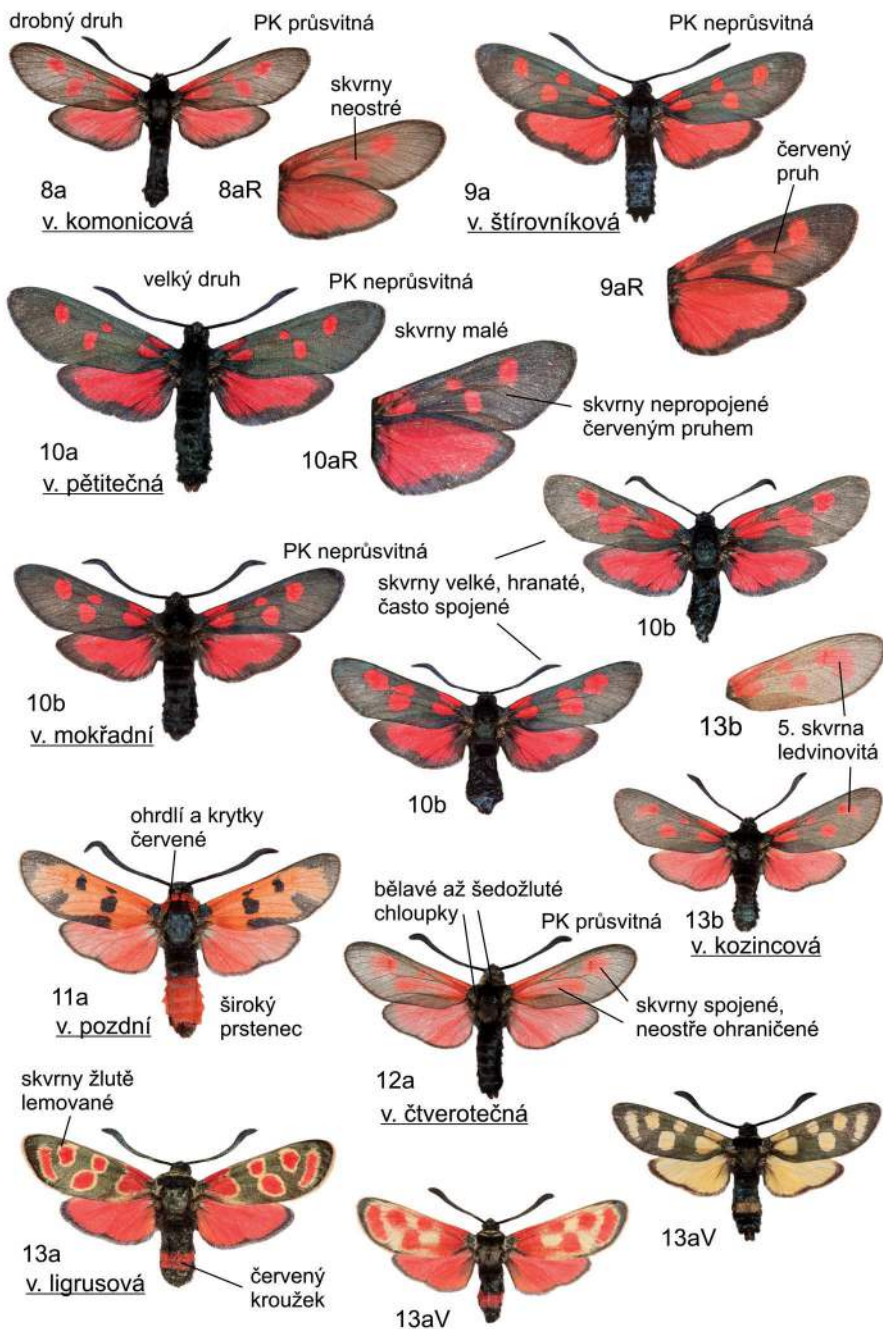
12b. Červené skvrny na PK nejsou propojeny do dlouhých podélných pruhů **13**

13a. Na PK šest červených skvrn, obvykle žlutavě lemovaných **v. ligrusová (Z. carniolica)**

Celkově působí barevným dojmem. Na zadečku velmi často červený prstenec. H hlavně na štírovníku růžkatém, vičenci ligrusu a bílojeteli, VII–VIII, skalnaté stepní stráně, suché louky, meze, úhory, lesní lemy, staré lomy.

13b. Na PK 5 červených skvrn, červená skvrna v apexu PK ledvinovitého tvaru **v. kozincová (Z. loti)**

H na bobovitých rostlinách, VI–VIII, různá suchá až polootevřená stanoviště, včetně sekundárních – lomy, násypy komunikací.

Název: Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR

Autoři: Zdeněk Laštůvka, Tomáš Kadlec, Michal Knapp

Vydala: Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Tisk: Vydavatelství Mendelovy univerzity v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

Vydání: první, 2025

© Mendelova Univerzita v Brně, Zemědělská 1, 613 00 Brno

<https://doi.org/10.11118/978-80-7701-041-2>

ISBN 978-80-7701-041-2 (on-line ; pdf)

ISBN 978-80-7701-040-5 (print)

Publikace „Terénní klíč k denním motýlům a vřetenuškám ČR“
je chráněna licencí CC BY-NC-ND 4.0 –
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

